Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 15 גראשען | היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 277 | Łódź, Wtorek 29 listopada 1932 r. | צענטער יאהרגאנג | לאדז, דינסטאג, ל׳ מרחשון תרצ״ג | № 277

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

די געשעהענישען אין לעמבערג

געשלאסען אלע הויך-שולען — טונקעלע עלעמענטען געפרובט בערויבען יודישע געוועלבער — אונטערגעצונדען דעם ספארט-פלאץ „חשמונאי“

לעמבערג, 28. (טעלעפאניש). אין משך פון היינטיגען טאג האבען ווייטער געווידערט די אנטי־יודישע עקסצעסען פון די ענדעקישע סטודענטען. אויף עטליכע יודישע גאסען האבען די כוליגאנעס אויסגעהאקט מעהרערע שויפענסטער פון יודישע געשעפטען און זגעשלאגען יודישע פערבייגעהער.

צוליב די דאזיגע אונרוהען פון די סטודענטען איז פערמאכט געווארען די לעמבערגער אוניווערזיטעט אויף אן אומבעשטימטער צייט.

לעמבערג, 28. (טעלעפאניש) מען שמועסט אז דער ארעסטירטער משה קאץ, וועלכער ווערט בעשולדיגט, אז ער האט געשטאכען דעם סטודענט גראטקאווסקי, זאל געשטעלט ווערען פאר א שטאנדגעריכט.

לעמבערג, 28. (טעלעפאניש) די לויה פון סטודענט גראטקאווסקי וועט פארקומען מארגען מיטוואך.

די פאליציי האט אנגענומען מיטלען צו דערהאלטען די ארדנונג אין שטאט.

לעמבערג, 28. (טעלעפאניש) נעכטען איז ארעסטירט געווארען דער קעלנער ישראל טונס, וועלכען מען בעשולדיגט, אז ער האט אנטיילגענומען אין דעם געשלעג צווישען די ענדעקישע סטודענטען און די יודען.

לעמבערג, 28. (טעלעפאניש) די נעכטיגע „כווילא“ איז קאנפיסקירט געווארען.

לעמבערג, 28. (טעלעפאניש) פאליציי האט ארעסטירט עטליכע קריסטליכע און יודישע סטודענטען צוליב׳ן געשלעג, וואס זענען צווישען זיי פארגעקומען אין די גאסען.

פאר׳ן גרויסען טעאטער האט מען ארעסטירט דעם בלעכער־ארבייטער מאקס צוזאמען מיט א געוויסען גאלדמאן, וועלכע מען בעשולדיגט, אז די האבען אטאקירט א פאליציי־אגענט.

לעמבערג, 28. (טעלעפאניש) אין אווענד זענען ווייטער פארגעקומען אקאדעמישע אנטי־יודישע דעמאנסטראציעס. פאליציי האט פונאנדערגעטריבען. 38 פערזאן זענען ארעסטירט געווארען.

די געשעהענישען האבען אויסגענוצט פינסטערע עלעמענטען, וועלכע האבען זיך געווארפען ראבירען און בעגנבענען יודישע געשעפטען. פאליציי האט די רויבער צוטריבען.

דאס זעלבע האט זיך איבערגעחזרט אויף א רייה גאסען אין צענטער פון שטאט. אויף עטליכע גאסען האט מען צוהאקט די גאז־לאמפען מיט׳ן צוועק ארויסצורופען א מהומה. עס איז געקומען צו געשלעגען, 11 פערוואונדעטע האט פאגאטאוויע ערטיילט הילף.

לעמבערג, 28. (טעלעפאניש) 8 א זייגער אין אווענד האט אויסגעבראכען א שרפה אויפ׳ן ספארט־פלאץ „חשמונאי“, דאס פייער האט ארומגעכאפט די טריבונע און די אנדערע איינריכטונגען.

מען רעכענט, אז דאס פייער איז ענטשטאנען דורך אן אונטערצינדונג אין צוזאמענהאנג מיט די אנטי־יודישע עקסצעסען.

פאליציי פיהרט וועגען דעם אן ענערגישע אויספארשונג.

לעמבערג, 28. (טעלעפאניש) אויף די גאסען קראקאווער, ריסקא, גרודזאנסקא און אנד. האט פאליציי ליקווידירט א רייה אנפאלען אויף יודישע געשעפטען און צוטריבען א גרויסען המון, וועלכע האבען געמאכט אוואנטורעס.

לעמבערג, 28. (טעלעפאניש) אויף דער איניציאטיוו פון לעמבערגער וואיעוואדע איז שפעט אין אווענד פארגעקומען א קאנפערענץ אין וועלכע עס האבען זיך בעטייליגט פארשטעהער פון דער מאכט, דער רעקטאר און 12 אקאדעמישע דעלעגאציעס.

נאכדעם ווי דער וואיעוואדע און דער רעקטאר האבען ארומגערעדט די געשעהענישען, האבען זיי אפעלירט צו די אנוועזענדע דעלעגאציעס, אז זיי זאלען בערוהיגען די צורייצטע געמיטער פון די אקאדעמיקער, ווייל די טונקעלסטע עלעמענטען נוצען אויס די געשעהענישען פאר זייערע טונקעלע צוועקען.

די דעלעגאציעס האבען צוגעזאגט אויסצוניצען א דרוק אויף די אקאדעמיקער זיי זאלען זיך בערוהיגען און עס זאלען זיך נישט מעהר איבערחזרן די געשעהענישען.

זאל פילהארמאניע
נארוטאוויטשא 20

מיטוואך, דעם 30־טען ליסטאפאד, פינקטליך 9 אווענד, ווערט פארקומען
אן אפשידס־קאנצערט
משה קוסעוויצקי

פון וועלט־בעריהמטען
אויבער־קאנטאר
פון ווארשעווער סינאגאגע

פאר זיין אפפאהרען
אויף א לענגערען טורנע
נאך אויסלאנד

אין פראגראם: תפלות, פאלקסלידער און אפערן־אריעס פון זיין אלטען און נייעם רעפערטואר. ל. ברוך נעימות יתנו, אב הרחמים, ומפני חטאינו, עקביא בן מהללאל אומר, עד הנה עזרונו רחמיך ולא עזבונו חסדיך, כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו, שיבנה בית המקדש, יהי רצון פון ראש חודש בענשען, זשידובקא, גלות־ליד און אנדערע.
ביים קלאוויר: פר. ליכטערמאן־דאווידאוויטש. —::— בילעטען צום פרייז פון 1. 1.50 און 2 זל. צו בעקומען: ביי י. זעלמאנאוויטש (קאנדיטארייע) פיעטריקאווער 12 און אין קאסע פון פילהארמאניע.

וויכטיג נייעס פאר מחותנים!

אויב איהר האלט ביי חתונה מאכען אייערע קינדער. אזוי געהט נישט דינגען פריהער קיין זאל ביז איהר וועט נישט קומען צו־ערשט זעהען דעם פריש ערשטקלאסיגען רעמאנטירטען
ווארשאווער זאל, פאלודניאווא 36
וועלכער איז געווארען איינגעארדענט ספעציעל אויף חתונות און חינוך׳ס און אויף פערשידענע פערוויילונגען אדער אויף פארציעס־חתונות אויף די בעסטע בעדינגונגען צו די צוגענגליכסטע פרייזען.
צו אינפארמירען זיך טעגליך פון 7 פרי—10 אווענד אין ווארש. זאל פאלודניאווא 36

שייטלען
מיט פאריזער שרינדען און פערטיגע שייטלען ווערען ערשטקלאסיג און רעיעל אויסגעפיהרט אויך אנדולאציע ביי הערש, סקווערא 15.

מזל־טוב! א הערצליכען מזל־טוב ווינשען מיר
ה׳ בינם גוטוויל און פרוי צום געבורט פון זייער טעכטערל און מיר ווינשען זיי א גרינגע דערציהונג
יחיאל שערמאן, יודל נאמבערג, נטע לופס, ישראל ציטרין, חנה רייזעל בראווער, יאדושא שימקעוויטש, זיסל שטערן. 4989

Dr. Wajnberg
ספעצ. פון הארץ־און לונגען־קראנקהייטען
ציגעל־גאס 11. טעל. 126-02
נעמט אן פון 9–10 פריה, 3–4 און 8–9 אווענד.

„לינת־הצדק“ לאדז צעגעלניאנא 17
דער פיזיקאליש טעראפישער קאבינעט
איז טעגליך טעטיג פון 11–1 און 4–6 אווענד
און געפינט זיך אונטער׳ן אויפזיכט פון א דאקטאר־ספעציאליסט. קווארץ־לאמפען, דיאטערמיע, סאללוקס, עלעקטרישע בעדער.

השבת אבדה.
זונטאג, דעם 20. נאוועמבער ד. י. ביינאכט, פאהרענדיג פון לאסק נאך לאדז א פוהר מיט זאכען, איז פערלוירען געווארען א פעקעל 6 ווילנער ש״ס גמרות.
דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען געגען בעלוינונג אבצוגעבענען צו צעדערבוים, ווסכאדניא 65. 4922

אויגען־קליניק
מיט שטענדיגע בעטען פון
Dr. B. Donchin
פיעטריקאווער 90, טעל. 72-221
נעהמט אן שטענדיגע אויגען־קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולאטאריש פון 9–1 און פון 4 ביז 7.30 אווענד. 1604

די נייע טאנץ־שולע
פון ב. ליבאוויטש
פאלודניאווא 36
הויבט אן א נייעם קורס, אבער נאר מיט יודישע געזעלשאפט לאנג און קורץ־געקליידעטע.
איינשרייבונגען פון שילערינס און שילער קומען פאר טעגליך פון 7 ביז 10 אווענד. שבת און זונטאג פון 11 פריה ביז 10 אווענד.
מיט אכטונג
דיפלאמירטער טאנץ־לעהרער
ב. ליבאוויטש.

ווארנונג!
עס ווערט דערמיט געווארענט, אז קיינער זאל נישט תנאים־שרייבען מיט בערל וועלטמאן פון פעפער־גאס 15, ווייל ער האט א פרוי מיט 2 קינדער אויף בזרעק יאסעלעוויטשא 5.
פרוי מאלע. 4935

מיר דריקען אויס אונזער הארציגען מיטגעפיהל אונזער ג. פרעזעס ה׳
לייב ראזענבערג
צוליבן טויט פון זיין מוטער
יוטע
אין אסטראווצע.
ה׳ ינחם אותו בתוך שארי אבלי ציון וירושלים. די קאסיע פון דער האלע, נאוואמיעסקא 19.

Dr. med. J. SCHORR
פון IWONICZ
ספעציאליסט
פאר הארץ און סקלעראזא־קראנקהייטען
וואוינט יעצט אין לאדז
גדאנסקא 11, טעל. 226-85
נעמט אן טעגליך פון 4–6 נאכמיטאג. 2899

Dr. RABINOWICZ
זשעלאנא 3
צוריקגעקעהרט.

רעשטען־
לאדז, נאוואמיעסקא 5
פראנט, 2־טער שטאק
פערשידענע קאמגארנס
ביליצער, טאמאשאווער און לאדזער
אויף אנציגער און פאלטענס
ווי אויך די מאדערנסטע דאמען־שטאפען אויף פאלטנס און קאסטיומען
מיט 30% ביליגער
קומט און איבערצייגט אייך, ביי
SZCZĘSLIWY
געדענקט נאר
אין פראנט, II שטאק

פערלענגערען דעם טערמין

פון צאהלען מלחמה-חובות

נייע נאטעס פון ענגלאנד און פראנקרייך צו אמעריקא

לאָנדאָן, 28. (ספ. טעל.) נעכטען איז פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ מיט'ן אנטייל פון מאַקדאָנאַלד, סימאָנס, טשעמבערלען און באַלדווין.

אויף דער קאָנפערענץ איז צוזאַמענגעשטעלט געוואָרען דער טעקסט פון אַ נייער נאָטע צו דער אַמעריקאַנער רעגירונג, וועגען אָבלעגען דאָס צאָהלען די מלחמה-חובות, וואָס פאַלט אויס דעם 15. דעצעמבער ה. י. אויף דער דאָזיגער זיצונג האָט מען נישט גערעדט וועגען דעם, צי ענגלאַנד וועט צאָהלען דעם חוב אין דערמאָנטען טערמין. די ענגלישע רעגירונג וואַרט אויף דער תשובה פון אַמעריקע אויף דער צווייטער נאָטע.

„טיימס" שרייבט, אַז די צווייטע ענגלישע נאָטע, טראַקטירט נישט בלויז די פראגע וועגען רעוויזירען די מלחמה-חובות, די שוועריגקייט פון צוזאַמענשטעלען די נאָטע איז בעשטאַנען אין אויסזוכען אַרגומענטען, וועלכע זאָלען איבערציינגען די אַמעריקאַנער. דאָס פערופען זיך אויף די אויפגעשרויפטע שטייערען אין ענגלאַנד. אינטערעסירט קיינעם נישט אין אַמעריקע. איז דעריבער בעשלאָסען געוואָרען אויפמערקזאַם צו מאַכען אויף די קאָמפּליקאַציעס, וואָס קאָנען ענטשטעהען אויפ'ן געביט פון וואַלוטע און אויסלענדישען האַנדעל. אין פאַל, ווען ענגלאַנד וועט מוזען צאָהלען אין טערמין. די נאָטע ווייזט אָן אויף דער סכנה פון ווייטער פערקלענערען דעם קורס פון ענגלישען פונט, וואָס קאָן דערפיהרען צו בעגרעניצען דעם עקספּאָרט פון אַמעריקע קיין ענגלאַנד.

פּאַריז, 28. (ספ. טעל.) פּרעמיער העריא האָט אויפגענומען דעם פראנצויזישען פינאַנץ-מיניסטער און מיט איהם געהערט וועגען די מלחמה-חובות. עס איז וואַהרשיינליך, אַז אין רעזולטאַט פון דעם שמועס, וועט געשיקט ווערען אַ נייע נאָטע צו דער אַמעריקאַנער רעגירונג. דאָס מאָל וועט די נאָטע זיין אַ דרינגענדע, וועגען אָבלעגען דעם טערמין פון צאָהלען, וואָס פאַלט אויס דעם 15. דעצעמבער.

אויף דער מאָנטאגדיגער זיצונג פון מיניסטער-ראַט האָט העריא רעפערירט די פראגע פון מלחמה-חובות.

העריאָס רייזע קיין גענף וועט זיכער אָבגעלייגט ווערען.

אנטי-יודישע עקסצעסען

פון ענדעקישע סטודענטען אויך אין ווארשא

וואַרשאַ, 28. (טעלעפאָניש).

אין פּאָליטעכניקום איז פאָרגעקומען אַ מיטינג פון ענדעקישע סטודענטען, וועלכע האָבען אָנגענומען אַ דראָהענדען כאַראַקטער.

דער רעקטאָר האָט דעם מיטינג אויפגעלעזט. עטליכע יודישע סטודענטען האָט מען בע...

זייטיגט פון הויפּט-זאַל.

אין אוניווערזיטעט זענען אויף איינציגע וואַרשאַווער גאַסען פאָרגעקומען סטודענטישע דעמאָנסטראַציעס. אויף די זעלבע גאַסען האָט מען געשלאָגען יודישע פערביייגעהער. פּאָליציי האָט ליקווידירט די אוואַנטורעס.

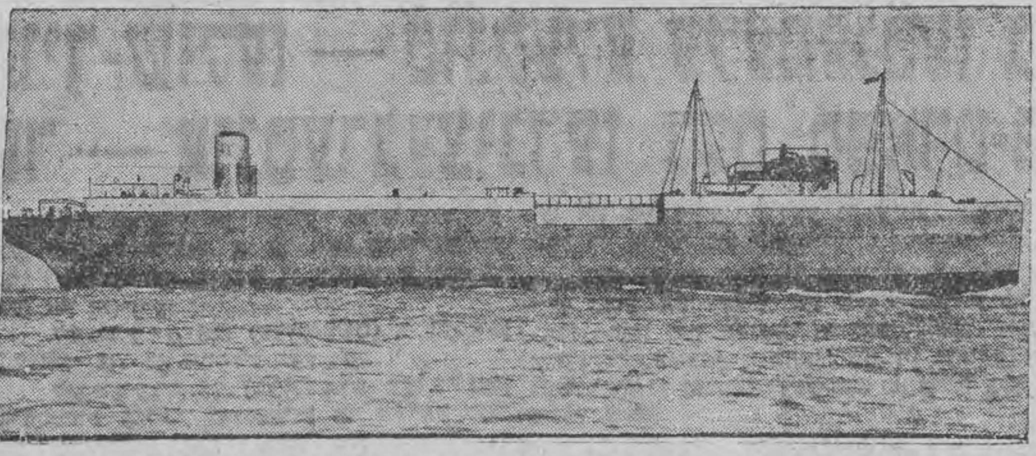

אַן אַמעריקאַנער שיף. אויף וועלכער מ'קאָן טראַנספּאָרטירען 95 גאַנצע באַהן-וואַגאָנעס

פּראָטעסט אין אמעריקא

ניו-יאָרק, 28 (ספ. טעל.)

אין אַמעריקע האָבען זיך שוין איינגעשטעלט פּראָטעסט. צוויי אַרבייטסלאָזע זענען געפרוירען געוואָרען צום טויט. די לאַגע פון די אַרבייטסלאָזע אין באָרקצען איז זעהר אַ שווערע. עס פעהלט לעבענס-מיטעל און בעהייצונג. די געזעלשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס גרייטען צו אַ גרויסע הילפס-אַקציע פאַר אַרבייטסלאָזע.

דער וויזיט פון נארמאן דייוויס ביים פרעמיער העריא

פּאַריז, 28 (ספ. טעל.)

דער וויזיט פון נאָרמאַן דייוויס, דעם אַמעריקאַנער עקספּערט אויף דער ענטוואָפענונגס-קאָנפערענץ, ביים פראנצויזישען פּרעמיער העריאָ, איז פאָרגעקומען, ווי עס מעלדעט אַ האַלב-אָפיציעלער קאָמוניקאַט, ביי זעהר אַ פריינדליכע שטימונג. די פראַגע וועגען מלחמה חובות איז נישט בערירט געוואָרען, ווייל דייוויס האָט נישט קיין שום פול מאַכטען וועגען דעם.

עס איז נאָר גערעדט געוואָרען וועגען פראַגען, וואָס שטעהען אויפ'ן טאָג-אָרדנונג פון דער ענטוואָפענונגס-קאָנפערענץ ד. ה. וועגען ים-פראַגען, פראַנצויזיש-איטאַליענישער קאָנפליקט א. ד. גל.

אונקלארע פאליטישע לאגע אין דייטשלאנד

היטלער זאגט, אז ער וועט זיך נישט לאזען אפנארען

בערלין, 28. (ספּ. טעל.) די פּאָליטישע לאַגע אין דייטשלאַנד איז אַלץ נאָך נישט קלאָר.

מיניסטער שלייכער האָט געשריבען צו געווינען די סאָציאַל-דעמאָקראַטען פאַר אַ קריסטליך-סאָציאַלער... ...געט צו דעם צוועק האָט ער נעכטען געהאַט אַ שמועס מיט ד"ר ברייטשייד, וועלכער האָט זיך קאַטעגאָריש אַרויסגעזאָגט געגען שטיצען וועלכע עס איז רעכטען קאַבינעט.

די נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטען ווערען איצט בכלל נישט גענומען אין בעטראַכט.

מיניסטער שלייכער בעמיהט זיך אָבער צו געווינען אויף זיין זייט דעם צענטער, דורך אַריינציהען אין זיין קאַבינעט דעם טעטיגער פון די קאַטוילישע פּראָפ. שטעגערוואַלדען.

לאָנדאָן, 28. (ספּ. טעל.) „דיילי עקספּרעס" האָט פערעפענטליכט אַ געשפּרעך מיט היטלער'ן, וועלכער האָט ערקלערט, אַז אין דייטשלאַנד ווי אין ענגלאַנד, קאָן קיין שום רעגירונג נישט רעגירען געגען ווילען פון 90 פּראָצענט פון דער באַפעלקערונג. נאָר אין סאָוועטען-רוסלאַנד קאָן זיך אַ רעגירונג שטיצען אויף באַגנעטען, אָבער נישט אין דייטשלאַנד. וואָס אומוואַרפען די דייטשע רעגירונג קאָן פאָרקומען דורך פערשידענע מיטלען. דער היינטיגער ווינטער, וועט פערגרעסערען די אַרבייטסלאָזיגקייט און וועט בריינגען די סכנה פון גרויסע סאָציאַלע אונרוהען.

דאָס וויכטיגסטע איז אָבער די סכנה פון אַ פינאַנץ-קאַטאַסטראָפע פאַר וועלכע עס שטעהט די דייטשע רעגירונג.

היטלער האָט ערקלערט, אַז די לעצטע אונטערהאַנדלונגען ביים שאַפען די נייע רעגירונג איז געווען אַ גרויסע קאָמעדיע, וואָס האָט געהאַט דעם ציל אַריינצופיהרען אין אַ טעות די עפענטליכע מיינונג. דער דאָזיגער פּלאַן האָט זיך אָבער נישט איינגעגעבען היטלער וועט זיך נישט לאָזען אָפּנאַרען. אויך...

שטערבליך פערוואונדעט אנ-אלטען חזן און זיין פרוי אין בערלין

בערלין, 28 (י.ט.א. טעלעגראַפיש)

היטלעריסטישע שטורמיסטען האָבען געמאַכט אַ באַנדיטישען אָנפאַל אויפ'ן 88-יעהריגען חזן רייטהאָלץ מיט זיין פרוי. ביידע געפינען זיך אין אַ לעבענס-געפעהרליכען צושטאַנד.

וועגן יודען האט דער אמבאסאדאר געשוויגן

די יודישע ווירקליכקייט אין פוילען אין שפיגעל פון א יודיש-אמעריקאנישער צייטונג

אין ניו-יאָרקער „טאָג" לייענען מיר:

געקומען קיין ניו-יאָרק דער פּוילישער אַמבאַסאַדאָר טיטוס פיליפּאָוויטש. אין געקומען איז ער גלייך פון פּוילען, וואו ער האָט פערבראַכט גאַנצע 3 חדשים. אַלזאָ — פריש פון דער פּוילישער אַטמאָספערע אַרויס.

און קומענדיג האָט ער — ווי דער שטייגער איז — גערעדט מיט פּרעסע-פאָרשטעהער וועגען פּוילען און איהרע פּראָבלעמען. האָבען מיר געהערט, אַז דער ביודזשעט פון דער רעגירונג, פאַר'ן קומענדיגען יאָהר, בעטרעפט 215 מיליאָן דאָלאַר; אַז דערפון געהט 100 מיליאָן אויף מיליטערישע צוועקען; אַז דער ביודזשעט איז בערעכענט אויף אַ דעפיציט פון 40 מיליאָן אד"גל; אַז דאָס פּויערטום איז, ברוך-השם, זאַט, און אַז עטליכע פערמאַכטע פאַבריקען האָבען זיך ווידער געעפענט אד"גל. נאָר וועגען די שטעט אין פּוילען האָט ער נישט גערעדט, און וועגען די יודען אין פּוילען האָט ער דאַסמאָל אינגאַנצען געשוויגען.

מיר זאָגען דאַסמאָל — ווייל עס דוכט זיך, אַז דאָס איז דאָס ערשטע מאָל, וואָס דער פּוילישער אַמבאַסאַדאָר לאָזט אַרויס דעם יודישען פּאַראַגראַף פון זיינע נאָך-וואַקאַציע-רעדעס. שטענדיג האָט ער אין אַזוינע רעדעס געהאַט אַ וואָרט, און אַ גוט וואָרט, פאַר יודען אויך. איצט האָט דאָס וואָרט געפעהלט. און, ווי עס שיינט, נישט צופעליג. ער האָט וועגען יודען נישט גערעדט...

וואָרום וואָס איז דען די לאַגע פון די יודען אין פּוילען?

גענוג צו זאָגען, אַז אַפילו דער אַגודישער הויפּט-יוד אין סיים, דער דעפּוטאַט ווישליצקי, וואָס איז געוועהלט געוואָרען אין סיים אריין נישט אויף קיין יודישען צעטעל, נאָר אויפ'ן צעטעל פון דער רעגירונג — אַפילו ער, אַ גאַנץ גראָב-הויטיגער יוד — האָט מעהר נישט געקאָנט שווייגען און האָט דער רעגירונג פאָרגעוואָרפען איהר פּאָליטיק, וואָס זי פיהרט-אָן בנוגע יודען; אַפילו ער האָט אָנגעוויזען דער רעגירונג אויף די קאַרטען, מיט וועלכע די רעגירונג פיהרט די שפּיל וועגען צוואַנגס-זונטאָג-רוה פאַר יודען, וואָס אַרבייטען נישט שבת; אַפילו ער האָט אויסגעטייטשט די מאָטיווען פון דער רעגירונג, פאַר אַט דעם אומגערעכטען געוויסענס-צוואַנג. וואָס זי האָט שוין וויפיל מאָל צוגעזאָגט אָפּצושאַפען...

אַפילו זיי, די פערטרעטער פון דער פּאָליטיק, וואָס קלאַפּען אין די טירען פון דער רעגירונג אַזוי שטיל, אַזוי ווייך, אַז קוים-קוים וואָס יענע דערהערען — אַפילו זיי, זאָגען מיר, האָבען אויך שוין פערלוירען זייער געדולד. און ד"ר טאָן דער פּרעזידענט פון דער יודישער קאָלאָ אין סיים וואָס האָט אָנגעהערט צו די „אוגאָדע"-פּאָליטיקער, האָט אין סיים געהאַלטען אַ שאַרפע רעדע געגען דער צוויי-פּנים'דיגער פּאָליטיק, וואָס די רעגירונג פיהרט מיט די יודען אויף אַלע געביטען פון געזעלשאַפטליכען לעבען.

בעווייזט דאָס נישט גענוג, ווי אומערטרעגליך עס איז די לאַגע פון יודען אין פּוילען?

געוויס בעווייזט עס. אָבער דערפון קאָן אַלץ גערעדט ווערען אין סיים; דאָס אַלץ קאָן געהערט ווערען פון אגודה-יודען, אָדער פון אוגאָדע-יודען. אָבער נישט פון קיין פּוילישען דיפּלאָמאַט. און נאָך אויפ'ן אַמעריקאַנער באָדען דערצו.

און אַז קיין בעסערס צו דערצעהלען איז נישטאָ, שווייגט מען. האָט טאַקע דער פּוילישער אַמבאַסאַדאָר געשוויגען — דאָס בעסטע און קלוגסטע, וואָס ער האָט ביי די בעדינגונגען געקאָנט טון, האָט ער געטון".

פון ציטירטען אַרטיקעל האָבען מיר צוליב פערשטענדליכע טעמים דורכגעלאָזען אַ גאַנצע רייה אויסדרוקען און זאַצען.

יודיש
קאַמעראַל-טעאַטער
אַלעע 1-טער מאַי 2.

יודיש דראַמ. טעאַטער אין פּוילען
ווילנער טרופּע
אָנפיהרונג: מ. מזאה. יאָר XVII

לעצטע פאָרשטעלונגען
היינט, דינסטאג צום 6-טן מאָל
מאַזעל טוב — מאַן, ווייב און רעוואָלוציע
אַ שפּאַס אין 3 אַקטען פון א. קאַטאַיעוו.

בילעטען פון 5 אוגנט צו באַקומען אין קאַסע פון „קאַמעראַל"-טעאַטער.
אדמ. אָנפיהרונג: ב. אסס.

DR. MED. J. LUBICZ

כירורג-אָרטאָפּעד
פּאָלודביאָווא 9, טעל. 183-17

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פּעריקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער
איינגענע פּראַצאַווניע פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען ווי: מקלאַדקעס אויף פּלאַטפוסען, קינסטליכע הענט און פיס, גאָרסעטען א. אז וו.
נעהמט אָן פון 2.30 ביז 4.30 נאָכמיטאָג

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
נעמט אָן פון 8–11 און פון 5–9 אָוו.
זונטאָג און יום-טוב פון 9–1 פּאַרמ.
בעזונדערער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

יעדער ליבהאָבער פון שעהנער קונסט
דאַרף בעזוכען די
בילדער-אויסשטעלונג
פון בעריהמטען קונסט-מאָלער
יעקב ראַטבוים
אין לאָקאַל פון „בני ברית"
פּיעטריקאָווער 90.

רעוויזיאניסטען פראטעסטירען געגען דער ארץ-ישראל-רעגירונג

ירושלים, 28 (יט"א טעלעגראפיש).
די רעוויזיאניסטען אין ארץ-ישראל פאדערען צו רופען די אסיפת הנבחרים צו פראטעסטירען געגען דער א"י-רעגירונג, וועלכע וויל שאפען דעם לעגיסלאטיווען ראט.

וועגען דעם זעלבען ענין האבען די רעוויזיאניסטען קאנפערירט מיט'ן פרעזידענט נחום סאקאלאוו'ן.

אונגארישע סטודענטען פאדערן איינצופיהרען „נומערוס קלאוזוס"

בודאפעשט, 28 (ספ. טעל.)
אויף אלע אונגארישע הויך-שולען איז ארגאניזירט געווארען א 2-שעה'דיגער פראטעסט-שטרייק. די סטודענטען האבען ארויסגערוקט די פאדערונג איינצופיהרען „נומערוס קלאוזוס" אויף די אונגארישע אוניווערזיטעטען. יודען זאלען אנגענומען ווערען ניט מעהר ווי 5 פראצענט.

פאר'ן אנקומען פון לארד מעלטשעט קיין פוילען

ווארשא (יט"א) אין דער צווייטער העלפט פון דעצעמבער ווערט ערווארט אין פוילען לארד מעלטשעט, וועלכער איז דער עהרען-פרעזידענט פון „מכבי"-וועלט-פערבאנד. לארד מעלטשעט וועט קומען קיין פוילען אין דער בעגלייטונג פון פארזיצער פון וועלט-פערבאנד „מכבי" דר. הערמאן לעלעווער.

אין די „מכבי"-קרייזען ווערען שוין געמאכט פארבערייטונגען צו דער אויפנאהמע פון חשוב'ען גאסט.

קרן-קימת-דיפלאם פאר'ן פוילישען „מכבי"

ווארשע (י.ט.א'). דער צענטראל-קאמיטעט פון „מכבי" אין פוילען האט דערהאלטען פון דער קרן-קימת-צענטראלע אין ירושלים א דיפלאם אויף צעהן דונאם ערד אין ארץ-ישראל פאר ערארבערן דאס ערשטע ארט אויף דער ערשטער מכביאדע. דער דאזיגער פרייז איז געשאפען געווארען דורך דעם א"י-מכבי.

אקציע אין אויסטראליען לטובת די יודען אין מזרח-איירפא

מעלבורן (יט"א) דא איז אנגעקומען ה' ש. פאלאקאוו, וועלכער האט אנגעהויבען אין אויסטראליען א קאמפאניע לטובת דער פאראייניגונג „ארט-אזעט-עמיגדירעקט" פאר דער ווייטערדיגער טעטיגקייט פון די דאזיגע ארגאניזאציעס צווישען דער יודישער בעפעלקערונג אין מזרח-איירפא. הגם די עקאנאמישע בעדינגונגען פון יודישען ישוב אין אויסטראליען זענען שלעכטע, דאך איז די מיסיע פון ה' פאלאקאוו אויף עטליכע מיטינגען אויפגענומען געווארען מיט סימפאטיע.

קאלעקטיווע אפמאכען איז דער לאדזער טעקסטיל-אינדוסטריע

וואיעוואדע יאשטשאלט אינטערווענירט וועגען דעם אין מיניסטעריום

ווארשא, 28 (טעלעפאניש)
דער לאדזער וואיעוואדע יאשטשאלט האט אינטערווענירט אין מיניסטעריום פאר געזעלשאפטליכער אויפזיכט, אנווייזענדיג אויף דער נויטווענדיגקייט צו שליסען קאלעקטיווע אפמאכען אין דער לאדזער טעקסטיל-אינדוסטריע, ווייל איצט הערשט א כאאס אויף'ן געביט פון די ארבייטס-פרייזען.

קאארדינאציע פון ווירטשאפטליכע בעראטונגס-דינסט אין א"י

ירושלים, (י.ט.א.) די עקזעקוטיווע פון דער יודישער אגענץ האט צונויפגערופען א קאנפערענץ פון פארשטעהער פון די פערשידענע ווירטשאפטליכע בעראטונגס-ביורא'ען, וואס זענען טעטיג אין א"י, מיט'ן צוועק צו קאארדינירען זייער ארבייט אויף'ן געביט פון ערטיילען אינפארמאציעס אין ווירטשאפטליכע אנגעלעגענהייטען. אין דער קאנפערענץ האבען זיך בעטייליגט צוו. אנד. פארשטעהער פון אמעריקאנער עקאנאמישען קאמיטעט, פערבאנד פון עולי-פולניה, אינדוסטריעלער-פערבאנד א. א.

דער מיטגליד פון דער עקזעקוטיווע פון דער יודישער אגענץ ה' עמנואל ניומאן האט רעפערירט די פראגע וועגען קאארדינירען די ארבייט פון די בעזונדערע ביורא'ען.

נאך אנ'אויספיהרליכער דיסקוסיע איז בעשלאסען געווארען, אז די לייטער פון די בעראטונגס-ביורא'ען וועלען רעגולער אפהאלטען פערזאמלונגען מיט'ן צוועק צו צענטראליזירען די ארבייט און אויסמיידען נישט-נויטיגע איבערחזורונגען. בעזונדערס איז ארומגערעדט געווארען די פראגע וועגען בעקעמפען די טעטיגקייט פון נישט-צופערלעסיגע און אונגעוויסענהאפטע אינפארמאציעס אין די בעזונדערע לענדער, וועלכע פיהרען אפט אריין אין טעות און זענען גורם גרויסען ווירטשאפטליכען שאדען און נישט זעלטען די פולשטענדיגע רואין פון קאנדידאטען-עולים.

דייטשער „הילפס-פעראיין" און היטלערס הויפט-קוואַרטיר אונטער איין דאך

בערלין (יט"א) אין קאיזער-האף-האטעל, אין וועלכען עס געפינט זיך די לעצטע צייט די הויפט-קווארטיר פון די היטלעריסטען, איז פארגעקומען א גרויסע קאנפערענץ פון „הילפס-פעראיין פון די דייטשע יודען". די קאנפערענץ איז געעפענט געווארען מיט א גרויסער אויפנאהמע, אין וועלכער עס האבען זיך בעטייליגט עטליכע הונדערט פראמינענטע יודען פון בערלין און אלע גרעסערע פראווינץ-שטעדט.

דעם גאנצען אוונט פון דער אויפנאהמע האבען זיך די נאציאנאל-סאציאליסטען געהאלטען עהר קארעקט. קיין איין נאצי האט זיך נישט געוויזען אין וועסטיבול און דורכגאנג פון האטעל.

די נאצי-פיהרער, איינגעשלאסען די דעפוטאטען שטראסער און פריק, האבען דעם גאנצען אוונט נישט פערלאזען זייערע צימערען. היטלער אליין האט דעם אוונט אין בעגלייטונג פון ד"ר געבעלס, בעזוכט די אפערע, וואו עס איז געגעבען געווארען וואגנער'ס „מייסטערזינגער", אין וועלכען די הויפט-ראָל פון האנס זאקס איז דורך אנ'אירא-נישען צופאל געשפילט געווארען דורך דעם בעריהמטען יודישען זינגער אלעקסאנדער קיפניס.

אויף דער הילפס-פעראיין-קאנפערענץ האט דעם הויפט-רעפעראט געהאלטען דער ע.ו. רייכס-מיניסטער פאר בילדונג און קולטען ד"ר בעקער.

ווי יט"א דערוויסט זיך, האבען די העכסטע מאכט-ארגאנען אנגענומען ספעציעלע פארזיכטס-מיטלען אויף'ן פאל פון א וועלכער עס איז רוהע-שטערונג און האבען בעזונדערס געווירקט אויף די נאצי-לידער, אז אין משך פון דעם אוונט זאלען זייערע אנהענגער זיך האלטען מעגליכסט ווייט פון האטעל-בנין.

אנדענק-טאפעל פאר דעם פערשטארבענעם לארד מעלטשעט (סער אלפרעד מאנד)

רעדע פון איצטיגען לארד מעלטשעט

לאנדאן (יט"א) אין דער איסט-ענדער תלמוד-תורה אין לאנדאן, וועלכע איז אויסגעבויט געווארען אין א בערייטענדער מאס א דאנק די שפענדונגען פון פערשטארבענעם לארד מעלטשעט (סער אלפרעד מאנד), איז די טעג איינגעמויערט געווארען אנ'אנדענק-טאפעל לכבוד דעם פערשטארבענעם פאליטיקער און כלל-טוער. גלייכצייטיג איז פארגעקומען די פייערונג פון עפענען אין דער תלמוד-תורה א האל אויפ'ן נאמען פון לארד מעלטשעט.

נאכ'ן אבריכטען אנ'אל-מלא-רחמים האט דער רב-הכולל ד"ר יוסף הערץ געהאלטען א רעדע וועגען די גרויסע פערדינסטען פון סער אלפרעד מאנד, וועלכער האט זיך נאך יאהרען פון אבגעפרעמדקייט אומגעקעהרט צום ארגאניזירטען יודענטום און פאר איהם געלייסטעט גרויסע זאכען.

דער איצטיגער לארד מעלטשעט, דער זוהן פון סער אלפרעד מאנד, האט לסוף געהאלטען א רעדע, אין וועלכער ער האט אנגעוויזען אויף דער צוזאמענבראך-טענדענץ אין דער היינטיגער וועלט נישט בלויז פון עקאנאמישען, נאר אויך פון רעליגיעזען לעבען. דער צוזאמענבראך פון דער רעליגיע, האט לארד מעלטשעט ערקלערט, וואלט געווען א גרויס אונגליק און א געפאהר פאר דער ענטוויקלונג פון פעלקער-לעבען. ווידמענדיג דעם אנדענק פון זיין פאטער, האט לארד מעלטשעט לסוף ערקלערט אין זיין אייגענעם נאמען און אין נאמען פון זיין שוועסטער (לידי ערלינ), אז זיי וועלען אלץ טון, כדי ווייטערצופיהרען דאס ווערק, וואס זייער פאטער האט אנגעהויבען לטובת דעם יודענטום בכלל און ארץ-ישראל בפרט.

די שפינאזא-פייערונגען אין לאנדאן

לאנדאן (יט"א) אין בריטישען פילאזאפישען אינסטיטוט איז פארגעקומען א פייערונג אין צוזאמענהאנג מיט שפינאזא'ס 300 יעהריגען געבורטס-טאג. מיט רעדעס וועגען גרויסען דענקער זענען ארויסגעטרעטען 3 יודען: הערבערט סאמיועל, פראפ. ס. אלעקסאנדער און פראפ. א. וואלף. די רעדנער האבען שילדערענדיג שפינאזא'ס פילאזאפישען סיסטעם אנגעוויזען אויף די יודישע מקורות פון שפינאזא'ס אידעען און האבען זיך אבגעשטעלט אויף דער לאגע פון יודישען פאלק אין שפינאזא'ס ווירקונגס-צייט.

פרוב פון אנטיסעמיטישער פראפאגאנדע אין ענגלאנד

„דיילי עקספרעס" וועגען דער אקציע פון א הייפעל טויגעניכטסען

לאנדאן, (י.ט.א) דער „דיילי עקספרעס" טיילט מיט פון מאנטשעסטער וועגען א פרוב צו פיהרען אנטיסעמיטישע פראפאגאנדע, וועלכער ווערט געמאכט אין פערשידענע אינדוסטריעלע צענטרען פון ענגלאנד דורך אומבעקאנטע פערזאנען. בעת מיטינגען אונטער'ן פרייען הימעל ווערען צווישען די אנטיילנעמער פערשפרייט פלוגבלעטלעך מיט יודען-בעליידיגענדען אינהאלט. עטליכע פלוגבלעטלעך ווערען אויך פונאנדערגעקלעבט אויף די ווענד פון די ארומיגע בנינים.

די יודען ווערען פארגעווארפען די שולד פאר די אונרוהען אין אירלאנד, עגיפטען, אינדיען און כינע.

ווער עס שטעהט הינטער דער דאזיגער אקציע, שרייבט „דיילי עקספרעס", בלייבט א סוד. עס איז בלויז בעוואוסט, אז די פלוגבלעטלעך זענען געדרוקט געווארען אין לאנדאן און די, וואס האבען זיי פונאנדערגעטיילט, זאלען האבען געשוואוירען צו האלטען בסוד די קוועלע. פונוואנען די פלוגבלעטלעך שטאמען.

„דיילי עקספרעס" פערעפענטליכט אין א לייט-ארטיקעל די דאזיגע אקציע, רעדענדיג וועגען איר ווי וועגען א פינסטערן אפקלאנג פון מיטעלאלטער. עס וואלט געווען א סימן פון ירידה פאר אונזער געזעלשאפט, שרייבט דער „דיילי עקספרעס", אויב די דאזיגע ארויסטרעטונגען וואלטען נישט געבליבען בעגרעניצט אויף א קליינעם הייפעל טויגעניכטסען, וואס ווערען איגנארירט דורך דער גאנצער איבעריגער געזעלשאפט. די צייטונג דריקט אויס די האפנונג, אז די נארישע פלוגבלעטלעך וועלען נישט קענען פערשטערען דאס הארמאנישע צוזאמענלעבען פון די יודען מיט זייערע מיטבירגער.

פייערליכע אויפנאהמע פאר דער מאנשאפט

פון דייטשען סרייצער „קארלסרוהע" אין אמעריקע

פאר גאלד, ביזשוטעריע
און לאמבארד-קוויטען
צאהלט די העכסטע פרייזען
איזידאר פיאלקא, פיעטריקאווער 7

דר. מעד. בערמאן
צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07.
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקה. מענער-שוואכע בעהאנדלונג א. סעקסועלע בעראטונג, נעהמט אן פון 8–11 פריה און פון 4–8 אוונד. זונטאג פון 9–1 בייטאג.
פאר אונבעמיטעלטע—לעטשניצע-פרייזען

Dr. Szymon Grinberg
צוריקגעקעהרט
וואוינט יעצט פילסודסקיעגא 55
טעל. 168-58. (פריהער פאלודניאווא 20)
נעהמט אן פון 8–9.30 און פון 4–6 נאכמיטאג.

Dr. med. Haltrecht
ספעציאל-ארצט פאר הויט-
און געשלעכטס-קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 21-245
נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה, פון 1 ביז 2 מיטאג און פון 5–9 אוונד. זונטאג פון 10–1 בייטאג.

Dr. med REICHER
פאלודניאווא 28, טעל. 20193
ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוואכע-בעהאנדלונג
קינדערלאזיגקייט און סעקסועלע בעראטונגען
נעהמט אן פון 5 — 8 אוונד.
זונטאג און יום-טובים פון 9 — 1 בייטאג

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז. 29 נאוועמבער 1932

צופיל

אפילו פאר רומעניען

עס איז שוין נישט דאס ערשטע מאל, ווי די צייטונגען דערציילען שוידערליכע פרטים וועגן גהינום, וואס עס שטייען אויס אונזערע ברידער אין בוקאווינע, דאס ווארט „גהינום" איז, דוקא, צו שוואך, כדי אויסצודריקן די שרעקליכע לאגע פון די רומענישע יודען. מיר בענוצן דאס דאזיגע ווארט צו אפטער אין אונזער טאג־טעגליכן לעבן און זענען שוין צוגעוואוינט צו איהם, אזוי אז דער רומענישער גהינום מאכט שוין נישט אויף אונז דעם געהעריגען איינדרוק.

אין רומעניען אידענטיפיצירט מען די יודען־פראגע מיט דער קאמוניסטישער בעוועגונג, און ווי באלד אזוי, זענען דאך כשר אלע מיטלען.

מיט א צייט צוריק איז דארט אויף אן אכזריות'דיגען אופן געפייניגט געווארן א יודישער יונגער־מאן וואס זיין גאנצער חטא איז בעשטאנען אין דעם, וואס ער איז א פועלי־ציוניסט, איצט דערציילן די פרעסע שוידערליכע פרטים וועגן צוויי יודישע יונגעלייט, וואס זענען מיט א צייט צוריק געפייניגט געווארן אויף אזא אוממענשליכען אופן, אז עס שטעלען זיך די האר קאפויר...

אין רומעניע האט דער אנטיסעמיטיזם נישט בלויז א מלוכה־פראגע, וואס רואינירט עקאנאמיש די יודישע בעפעלקערונג, און אפילו נישט קיין „אקאדעמישע פראגע" אליין, וואס בעשווערט דעם אזוי אויך שווערען דערנער־וועג פון דער יודישער יוגענד. דאס זענען אלץ באטיירליכע ערשיינונגען. אבער דאס, וואס ס'קומט איצט פאר דארט, איז שוין אפילו צו פיל פאר אזא מדינה ווי רומעניען.

אוודאי האט א פאליציאנט אין א בוקאווינער שטעטעל מעהר מאכט ווי אלע גדולים פון אונזער צייט, אוודאי וועט ער זיך אויסלאכען פון אונזערע פראטעסטען און טון זיינס מיט די יודען פון זיין שטעטעל. מיר ווייסען עס גאנץ גוט און האפען נישט, אז דער גהינום זאל פולשטענדיג אפגעשטעלט ווערען, אבער א געוויסע השפעה הער עס יא האבען אויף דער רומענישער רעגירונג. מוזען מיר טאקע פראטעסטירען און אלארמירען די וועלט וועגען דעם, וואס ס'שטייען אויס אונזערע ברידער אין מדינת־רומעניען. דאס מוזען טון גיכער פון אנדערע אונזערע מערב'דיגע ברידער אין ענגלאנד און אמעריקע, פונקט ווי זיי האבען אמאל אויפגערודערט די וועלט צוליב די פאגראמען אויף יודען אין רוסלאנד, זאלען זיי אויך איצט אויסנוצען זייער השפעה לטובת זייערע ארימע ברידער אין רומעניען.

פון יענער זייט דניעסטר טראגען זיך פער־צווייפעלטע הילפסרופען פון די רומענישע יודען, פון פערפייניגטע ברידער, וואס האבען שוין באלד קיין כוח נישט אפילו צו בעטען הילף, מוזען מיר ערפילען אונזער ברידערליכען חוב, אויסשטרעקען זיי א פריינדליכע, ברידערליכע האנד.

* * *

מיט עטליכע טעג צוריק איז אין „ראבאטניק" געווען אפגעדרוקט אן ארטיקעל וועגען דער אינקוויזיציע פון דער רומענישער פאליציי, אין נעכטיגען נומער ברענגט דיזעלבע צייטונג די פאלגענדע ערטער אינטערעסאנטע באטיק.

אין אן ארטיקעל א.נ. „די טאטורען פון דער רומענישער פאליציי, האבען מיר געבראכט די מור־ראדיגע ערקלערונגען פון א געוויסען נעלדמאן פון טשערנאוויץ, וועלכער איז, זייענדיג פערדעכטיגט אין קאמוניזם, „פערהערט" געווארען אויף אזא אופן: „מ'האט מיר צוגעבונדען די הענד צו די קני און צווישען די הענד און די פיס האט מען אדורכגע־זעצט א דיקען און לאנגען שטעקען, די ארויסשטא־רענדיגע עקען פון דעם שטעקען האט מען ארויפגע־לעגט אויף צוויי טישען, אזוי אז איך בין געבליבען הענגען מיט'ן קאפ צו דער ערד צו, דאן האט מען פון מיר אראפגענומען די שיך און מיט שטעקענס, וואס זענען געווען פון גומע און פון באמבוס, האט מען מיך געשלאגען איבער די הוילע באקעטע פיעג־טעס...

עפעס דערמאנט דאס, עפעס בינדט זיך דאס... איך עפען דעם ביז איצט נישט קאנפיסקירטען ראמאן פון זשעראמסקין, „פשעדוויאשניע" און אויף זייט 358 אין דער העלפט פון „חבר מיראסלאוו" אויף א פערהאמלונג געפין איך אזא ארט: די פויל־שע פאליציי ווענדט אן אט אזעלכע טאטורען: „יי־דע הענד פון דעם געפייניגטען ווערען געשמידט איבאיינעם און צווישען זיי ווערען איינגעדרוקט ביידע קניען, צווישען די הענד און די קניען רוקט מען אריין אן איזערנעם פרענט אזוי אז דער פער־הערטער דרעהט זיך צונויף אין א ראד, דאן קעהרט מען איבער דעם קרבן אויף דעם רוקען און מען שלאגט מיט א באטעק איבער די באקעטע פיענ־טעס אזוי לאנג ביז דער קרבן חלשט נישט. דאן ברענגט מען דעם קרבן צום בעוואוסטזיין און מען הויבט אן דעם פערהער פון אנהויב, מען גיסט אריין וואסער שטראמענווייז אין דער נאז און אין האלז, ביז דער פערהאורטיילטער ווערט דערשטיקט" (דאס ווערט אנגערופען א גלעזעל טיי) אזוי ווי זשעראמסקי האט בעזעסען א געוואלדיג ענטוויקעלט געפיהל פון פעראנטווארטליכקייט פאר יעדען וואָרט, וואס ער האט געשריבען, איז שווער צו גלויבען אז אזעלכע מוראדיגע פארוואורפען געפינען זיך אין דער יעדע פון חבר מיראסלאוו בלויז כדי צו קאמ־פראמיטירען מיט זייער אונגלויבליכער אכזריות די קאמוניסטען.

איך גלויב נישט, אז די פונקציאנארען פון דער סיגוראנצע (רומענישע פאליטישע פאליציי) האבען גראד שטודירט די ווערק פון זשעראמסקין און פון דעם ווייטאג פון דעם גרויסען שרייבער האבען זיי געשעפט אפיציעלע אינסטרוקציעס, די קוואלען פון דער מערקווירדיגער עהנליכקייט פון די ביידע בעקס.

ווי אזוי טראצקי איז ארויסגעשיקט געווארען פון פראנקרייך

דעמאלסדיגע פעראָרדנונג פון אינערן־מיניסטער איז ביז'ן היינטיגן טאג געבליבען אין קראפט...

די, וואס געהערען צו דער פריהעריגער, פאר'מלחמה'דיגער עמיגראציע, געדענקען גאך מסתמא דאס לעבען פון דער רוסישער רעוואלוציא־נערער קאלאניע אין פאריז — בעזונדערס אין לא־טיינישען קווארטאל; עס האט געבושעוועט — טאג און נאכט מיטינגען, פערזאמלונגען, בעראטונגען, וכוחים אהן אן אויפהער; א טייל עמיגראנטען האבען „מיטגעמאכט די מלחמה, האבען זיך אין איהר ארייגעווארפען מיט דעם צעלביגען ברען און גלויבען, וואס פריהער אין דער רעוואלוציאנערער בעוועגונג — א סך פון זיי האבען זייער לעבען אוועקגעגעבען אויף דעם מזבח פון דער מלחמה — אין דעם גלויבען אדער אין דער האפנונג, אז א נייע וועלט בויט זיך...

אנדערע זענען „געבליבען זיך טריי" — ווי מען האט זיך דעמאלט אויסגעדריקט. זיי זענען גע־ווען געגען דער מלחמה; און דער עיקר — זיי האבען נישט געוואלט, אז דער צארישער רעזשים זאל אפהאלטען א נצחון און דערמיט זיך מערשטארקען; זיי זענען געבליבען אינטערנאציאנאליסטען, קרי־טיקירט העפטיג, אהן רחמנות'דיג אלע סאציאליס־טען, וואס האבען מיטגעמאכט די מלחמה. בראש פון די רעוואלוציאנערען־אינטערנאציאנאליסטען איז געשטאנען לעוו טראצקי, נאהנטער מיטארבייטער פון דער טעגליכער צייטונג „נאשע סלאווא", וואס איז דעמאלט ערשינען אין פאריז.

טראצקי האט אין דער דאזיגער צייטונג אלץ בעקעמפט. ער איז זיך באמת געבליבען טריי. ער איז געבליבען „א פארטיי פאר זיך"... נישט מיט די באלשעוויקעס, נישט מיט די מענשעוויקעס...

טראצקי אליין — דאס איז גענוג.

און אפילו יולי אסיפאוויטש מארטאוו (צע־דערבאום) — איינע פון די שענסטע און נאבעלסטע פיגורען פון דער רוסישער סאציאל־דעמאקראטיע האט לאנג נישט געקענט מיטארבייטען מיט טראצקי און איז גאך לאנגע רייסענישען און קריגערייען ארויס פון דער רעדאקציע און האט אויפגעהערט צו שרייבען אין דער צייטונג.

די צארישע אכראנקע אין פאריז האט מיט א קרום אויג געקוקט אויף דער פערשפרייטונג פון דער רוסיש־רעוואלוציאנערער צייטונג, וואס פלעגט אפט ברענגען ידיעות פון רוסלאנד; און עס איז קיין ספק נישט, אז די לייט פון דער צארישער אמבאסאדע האבען געגעבען קלאר צו פערשטעהען דער פראנצויזישער רעגירונג, אז זיי וואלטען מיט צופרידענהייט בעזעהען פערמאכען די צייטונג און טאקע אויך דאס ארויסשיקען פון די רעדאקטארען.

מען איז געווען אין מלחמה־צייט; דער גורל פון דער פראנצויזישער רעפובליק איז געווען דע־מאלט אין א גרויסער מאס אפהענגיג פון דער פא־ליטיק פון דעם צארישען רוסלאנד. לוינט זיך דען צו רייסען צוליב רוסישע רעוואלוציאנערע עמי־גראנטען ?

נאר מען האט בעדארפט האבען א געזעצ־ליכע סיבה. די „נאשע סלאווא" איז פונקט ווי אלע אנדערע צייטונגען ארויס אונטער א שטרענגער צענ־זור טאג־טעגליך מיט ווייסע זייטען; נאר די צי־טונג האט זיך מיט דער צענזור גערעכענט, אזוי אז עס איז נישט געווען צו וואס זיך צוטשעפען.

ענדליך איז געקומען א וויכטיגער פרעטעקסט. די רוסישע רעגירונג האט געשיקט קיין פראנקרייך רוסישע סאלדאטען; אמת, נישט קיין סך, נאר גע־נוג צו בערוהיגען אביסעל די פראנצויזען. נאר צו־זאמען מיט די סאלדאטען זענען אנגעקומען גע־היים־אגענטען און פראוואקאטארען. אין מארטעל האבען זיך די סאלדאטען צעבונטעוועט און האבען מיט שטיינער דער'הרג'עט דעם פולקאווניק קראוזע ביי די ארעסטירטע סאלדאטען האט מען געפינען די צייטונג „נאשע סלאווא".

דאס איז געווען גענוג צו ערקלעהרען, אז די צייטונג פון טראצקי בונטעוועט די רוסישע סאלדא־טען אין פראנקרייך.

ערשט שפעטער האט מען זיך דערוואוסט, אז אין דער דאזיגער געשעהעניש שטעקט די האנד פון א רוסישען געהיים־אגענט, א פראוואקאטאר, וואס האט פערשפרייט די דאזיגע צייטונג צווישען די סאלדאטען.

נאר דערווייל איז דאס גענוג געווען. דער אינערן־מיניסטער מאלווי האט גע'חתמעט דעם בע־פעהל ארויסצושיקען טראצקי'ן פון פראנקרייך. און ווען דער סאציאליסטישער דעפוטאט זשאן לאנגע, וועלכער האט דעמאלט געהערט צו דער קלייגער מינדערהייט, וואס האט געפערדיגט א וואס גיכערן שלום האט זיך געווענדעט צו מאלווי מיט דער בקשה צוריקצוציהען דעם בעפעהל, האט איהם דער מיניסטער פון אינערן דערצעהלט די מעשה מארסעל.

זשאן לאנגע איז געבליבען צורודערט, האט נישט געוואוסט, וואס צו ענטפערען. אויך בריאן האט געגלויבט אין דעם, אז די ערמארדונג פון פאלקאווניק קראוזע קומט פון „נאשע סלאווא".

שפעטער, ווען דער אמת האט זיך ענטדעקט, זענען די דעפוטאטען געווען אויפגערעגט, בעזונ־דערס דער דעמאלסדיגער בילדונגס־מיניסטער פענ־לעווע: „דאס איז א חרפה — האט ער געשריגען — אזוי קען מען דאס נישט לאזען".

נאר מען איז געווען אין דער מלחמה־צייט; די צארישע אמבאסאדע האט געארבייט. מען האט געמוזט שווייגען.

און דער בעפעהל איז ארויין אין קראפט. קיין שום אינטערווענצען האבען נישט געקענט גובר זיין דעם ווילען פון דער צארישער אמבאסאדע, וואס האט געארבייט האנד ביי האנד מיט דער אכראנע.

כמעט צוויי חדשים זענען פארביי איידער מען האט געקענט אויספיהרען דעם בעפעהל פון מאלווי; די שכנות'דיגע לענדער האבען נישט גע־וואלט אריינלאזען צו זיך דעם געפעהרליכען רע־וואלוציאנער. ענדליך האט די שפאנישע רעגירונג ערלויבט.

און אט, אין א שענעם פריהמארגען, האט זיך אן אויטאמאביל פון דער פאליציי־פרעפעקטור אפגעשטעלט אויף דער קליינער גאס אודרי און לעוו טראצקי איז אין איהם אריין אין בעגלייטונג פון צוויי אגענטען...

געוואוסט וועגן דעם האבען בלויז זיינע נאהנטע פריינד און אייניגע זשורנאליסטען. קיינער האט נישט געטראכט, אז דער פאריאגטער רעווא־לוציאנער, וואס האט ליב געהאט אייביג צו דיס־קוטירען, צו פילאזאפירען, צו שאפען דוקא איי־גענע „טעאריעס", מיט קיינעם נישט מסכים זיין, אז ער פאהרט אין דאזיגען פאליציי־אויטאמאביל נישט דורך דירעקטע וועגען צום קרעמל, ווערען א מיליטער־סטראטעג, שטודירען נאפאלעאנ'ען... און אין 16 יאהר שפעטער איז ער ווידער אריינפאלען אין א פראנצויזישען פאליציי־אויטאמאביל — ווער ווייסט — אפשר אין זעלבען, וואס אין 1916? און אפשר אין בעגלייטונג פון דיזעלבע פאליציי־אגענטען ?

און מאלווי'ס דעקרעט איז דאך נאך אלץ אין קראפט, ער איז נישט אפגעשאפט געווארען... הגם אין 1918 האט די פראנצויזישע מיליטער־מיסיע אין מאסקווא געשטעלט אין רשות פון טראצקי'ן פראנצויזישע אפיצירען, כדי צו פיהרען ווייטער די מלחמה געגען דייטשלאנד; און אין 1922 האט דער איצטיגער מיניסטער־פרעזידענט עדואַרד העריא אפגעגעבען איהם א וויזיט אין מאסקווא און האט זעהר פריינדליך פארברענגט מיט דעם פון פראנקרייך ארויסגעשיקטען רעווא־לוציאנער, און אין 1925 האט דער פראנצויזישער אמבאסאדאר אין מאסקווא, ערבערט, גענומען פערט אין נאמען פון אלע אויסלענדישע דיפלאמאטען אויף א פייערליכער בעגריסונג פון לעוו טראצקי.

נאר מאלווי'ס דעקרעט איז געבליבען אין קראפט...

א קריסטלערנט מיט יאקאב וואסערמאנעז א לעקציע יודישקייט

יאקאב וואסערמאן, דער בעריהמטער דייטש־יודישער שריפטשטעלער האט די מעג געהאלטען א רעפעראט אין אנטווערפען, עס זענען געווען זעהר ווייניג פלעמער (א חוץ פראפעסיאנעלע שרייבער) און כמעט בלויז יודען.. מען קען זאגען אהן שום גוזמא, אז מעהר ווי ניינציג פראצענט פון די צו־הערער זענען געקומען הערען דעם יוד וואסער־מאן.

עס זענען געקומען הונדערטער יודישע אינטע־ליגענטען, וועלכע האבען געוואוסט אז וואסערמאן דער אסימילירטער יוד, האט אפשר, צוליב די לעצטע געשעהענישען אין דייטשלאנד געפינען אדער כל הפחות קאריגירט — די אידעען, וואס ער האט ארויסגעזאגט אין זיין בראשור „מיין וועג אלס יודע אונד דויטשע", מען האט געגלויבט אז די צייט האט איהם געצוואונגען צו ענדערען זיין קוק אויף יודישע פראגען, אבער, די, וואס האבען אזוי גערע־כענט זענען אוועק ענטוישטע. וואסערמאן, זעהט אויס, האט זיך נישט געפיטשען אויף א האר. יודי־שע זשורנאליסטען וועלכע זענען איהם געקומען אינטערוויואירען נאכ'ן רעפעראט האט ער זעהר העפליך משלח געווען, ווען זיי האבען נאר אנגע־הויבען צו שטעלען יודישע פראגען: אין משך פון זיין רעפעראט, רעדענדיג וועגען זיין לעבענסוועג, האט ער נישט געלאזען פאלען קיין איינציג ווארט וועגען זיין יודישקייט, וועגען די שטערונגען אויף זיין וועג אלס יוד, גארנישט! אזוי ווי אויף זיין לע־בענסוועג וואלט ער נישט אנגעטראפען די גרינגסטע שטערונגען צוליב זיין יודישען אפשטאם.

עס האט אבער געטראפען „א זאך", (וואס עס טרעפט זעהר אפט ביי אזעלכע יודען, ווי וואסערמאן) אז א גוי, דער וויצע־פרעזידענט פון'ם פלעמישען „פען"־קלוב האט מיט וואסערמאנען געלערנט א לעקציע יודישקייט...

דער בעקאנטער פלעמישער שרייבער לארע בעקעלמאנס, דער וויצע־פרעזידענט פונ'ם פלעמישען „פען־קלוב" האט בעגריסט וואסערמאן אין נאמען פון די פלעמישע שרייבער, אלס א גרויסען יוד און גרויסען איראפעער", און זיך כמעט ווי נישט אפגעשטעלט אויף איהם אלס דעם דייטשען שריי־בער... בעקעלמאנס האט אויך דרך אגב דערמאנט די גרויסקייט פון א שרייבער, דעמאלט, ווען ער איז מיט לייב און לעבען צוגעבונדען צו זיין אייגען פאלק, און זיין אייגענער ראסע (אגב איז כדאי צו דערמאנען, אז בעקעלמאנס איז אן אמת'ער יודען־פריינד, אן אנהענגער פון דער יודישער שפראך און ליטעראטור), עס פערשטעהט זיך, אז אזא מין בעגריסונג האט וואסערמאנען נישט שטארק גע־פרעהט, א בעוויז דערפאר איז אפשר דאס, וואס ער האט אויף בעקעלמאנס בעגריסונג גארנישט געענטפערט...

וואסערמאן האט געווייזט ווען דעם סאציא־לען און נשמה־צושטאנד פונ'ם היינטצייטיגען שריי־בער, פערגלייכענדיג זיין לאגע מיט'ן מצב פונ'ם שרייבער (דייטשען הויפטזעכליך) אין דער ביס־מארקישער תקופה, די טרייבקראפט צום שרייבען איז געווען ביי וואסערמאנען דער טיף־ווארצלענדי־גער פערלאנג, די אינווייניגסטע בעדערפעניש אפ־צוגעבען א דין־וחשבון פון דעם, וואס עס קומט פאר אין איהם אליין; ער האט קיינמאל נישט געהאט קיין פראגראם, קיין שום קלארען בעגריף אדער פארשטעלונג פון דעם, וואס ער וועט שריי־בען. ער האט בלויז געפיהלט אין זיך די פארם, וועל־כע מוז קומען צום אויסדרוק.

דער מאסשטאב פון זיין שאפען איז באר, די ווירקונג — „דאס לעבען דיקטעט אונז נאך — האט ער זיך אויסגעדריקט אין רעפעראט, „ישט מיר דאס לעבען". עס שטעלט זיך איצט נישט מעהר די פראגע: „קונסט אדער נישט קיין קונסט", עס איז בלויז דא די פראגע צי א ווערק איז אן אפ־שפיגלונג פון דעם אמת, שרייבער שאפען א אמת געהויער מאטעריאל פאר א צוקונפט־בנין.

טען דארף מען זוכען ערגעץ אנדערש: אין דער אומעטום גלייכער צורה פון פאליציאישער גייסט, וועלכער פערנעהמט דאס ארט פון דער העכסטער מאכט און זאגט איהר לעצט ווארט וועגען די גע־דאנקען, טאטען און כוונה'ס פון די בירגער...

געשטארבען יודיש־האלענדישע שריפטשטעלערין

שוועסטער פון ערמארדעטע יעקב דע האאן

אמסטערדאם (ט"א) אין אפעלדאאן איז אין עלטער פון 51 יאהר געשטארבען די בעקאנטע יודיש־האלענדישע שריפטשטעלערין קארי וואן ברוגען. אין אייניגע פון איהרע ראמאנען האט די פערשטארבענע בעשריבען דאס יודישע לעבען אין האלאנד.

וואן ברוגען איז געווען א שוועסטער פון ד״ר יעקב דע האאן, דעם אגודת־פיהרער אין א״י און בעקאנטען האלענדישען שריפטשטעלער, וועלכער איז ערמארדעט געווארען אין ירושלים אין 1924. די פערשטארבענע איז געווען צוויי מאל פערהייראט, איהר ערשטער מאן, קעעס וואן ברוגען, איז גע־ווען א ראמאניסט און זשורנאליסט, איהר צווייטער מאן ד"ר א. פיק איז א קונסט־היסטאריקער.

וועגען א רעפארם פון דעם היינטצייטיגען שול-וועזען

די אנווענדונג פון שפינאזיזם אין דער מאדערנער פעדאגאגיק

(י. ט. א.-אינטערוויאו מיט פראפ. ד״ר ר. טויבענשלאג)

וו א ר ש א. (יט״א) דער בעקאנטער יודישער פעדאגאג פראפ. ד״ר ר. טויבענשלאג, — אויטאר פון צאהלרייכע ווערק אויפ'ן געביט פון פעדאגאגיק, צוו. אנד. פון אן'אפהאנדלונג „וועגען דער רעפארם פון דער מיטעלשול" אין דער צייטשריפט פון בילדונגס-מיניסטעריום,— פערנעמט זיך זייט א לענגערער צייט מיט דער פראגע פון איינפיהרען געוויסע רעפארמען אין מיטעלשולוועזען און איז בעשעפטיגט ביים רעאליזירען זיינע אידעען. ד״ר טויבענשלאג האט ערטיילט דער יט״א אן'אינטערוויאו, וועלכען מיר ברענגען דא.

— אין וואס בעשטעהט די הויפט-אידעע פון דער שול-רעפארם, וועלכע איהר, ה' דאקטאר, שלאגט פאר?

— עס האנדעלט זיך וועגען בעזייטיגען דאס גרעסטע בייז פון דער היינט-צוטאגיגער שול. דאס דאזיגע בייז בעשטעהט דערין, וואס דאס פראגראם פון יעדער קלאס, פון יעדער שול שטעלט זיך פאר אלס נישט-קאארדינירטע, צומאל וואגער כאאטישע מאזאיק.

— לאמיר, למשל, בעטראכטען די לעקציעס, וואס קומען פאר אין א וועלכער עס איז שול אין א בעליביגען טאג. מיר וועלען תיכף פעסטשטעלען, אז די שילער וואנדערען דורך אין משך פון די 5–6 טאג שול-ארבייט דורך פערשידענע היסטארישע עפאכעס, פערשידענע לענדער, בעקומען פערשידענע, אפט געגענזעצליכע ידיעות פון דער וויסענשאפט, דערביי שטרעבען די לעהרער צו דערגרייכען פערשידענע צילען.

מיט פערשידענע מעטאדען, אינטערפרעטירען די וויסענס-געגענשטאנדען אויף א פערשידענעם אופן און ענטוויקלען אין שילער פערשידענערליי זייטען פון זיין פערזענליכקייט.

— דארף לויט אייך, ה' דאקטאר, איינגעפיהרט ווערען אן'אונטעררינכטס-איינהייטליכקייט?

— יא, די אידעע פון איינהייט, צוזאמענקייט, סינטעז, קורץ די אידעע פון גלאבאליזם.

— וועלכע זענען די אויפגאבען פון דער גלאבאלער שול?

— די גלאבאלע שול שטרעבט צו דערגרייכען די אונטעררינכטס-איינהייטליכקייט, וואס איז אזוי נויטיג מחמת דעם ריזיגען פונאנדערוואוקס פון דעם היינטצייטיגען וויסען, מחמת דער ריכטונגען-רייכער, צענטריפעטאלער ספעציאליזאציע פון די פערשידענע וויסענס-צווייגען. דערפיהרען דעם שול-אונטעררינכט צו איינהייטליכקייט בעדייט א פרוב פון א טיפערען בענעהמען די לעבענס-ערשיינונגען, הייסט א צוריקקעהר צו דער נאטור, צום אמת. עס איז דאך קיין ספק נישט, אז דער סינטעז איז דאס פרימערע, דאס לעבענסשאפענדע, דער אנאליז דאגעגען איז דאס סעקונדערע, וואס איז מעגליך ערשט אויף די העכערע מדרגות פון דער מענשליכער גייסט-ענטוויקלונג. אהן דער גלאבאלער אויפפאסונג קען מען זיך נישט בענעהמען אויף קיין שום אונטעררינכטס-שטופע, — בלויז זי פיהרט צו דער איבערלעבונג, אין וועלכער עס שמעלצט זיך צונויף אין א הארמאנישער גאנצקייט דער איינדרוק און דער אויסדרוק, די עמפינדונג און דאס געפיהל, די ערקענטניש און שטרעבונג, די בעאבאכטונג און דער געדאנק, די ארבייט און פערוויילונג, ווארט ליד, בעוועגונג א.א.וו.

— צי האט די מאדערנע פעדאגאגיק אין דער שול-פראקטיק געלעזט דאס פראבלעם פון דער גלאבאלער שול?

— טיילווייז יא, די פרובען צו שאפען א גלאבאל-שול האבען זיך איינגעגעבען אין די נידריגערע קלאסען פון דער עלעמענטאר-שול אין בעלגיען, דייטשלאנד, און אמעריקא, זיי האבען זיך אבער נישט איינגעגעבען אין די העכערע קלאסען פון דער עלעמענטארער שול און אין דער מיטעל-שול. מיין פראיעקט בעצוועקט טאקע די גלאבאליזירונג פון אונטעררינכט אויפ'ן ניוואָ פון דער מיטעל-שול.

מיין פראיעקט האלט איך אלס אבגעלייטעטען פון דער שפינאזיסטישער אידעע, קאנקרעטער פארגעשטעלט. דער קורס פון יעדער קלאס אין דער מיטעל-שול דארף זיין אן'איינהייטליכער (סובסטאנץ), וואס נעמט ארום צוויי בלאקען: א הומאניסטישען און נאטור וויסענשאפטליכען (אטריבוטען), יעדער פון זיי טיילט זיך ווידער אין געגענשטאנד-אבטיילונגען (מאדוסען). נאטירליך, צוצווייגען זיך די בלאקען און אפטיילונגען פון דעם שטאם פון דער גרונד-איינהייטליכקייט. אזוי ארום האבען מיר רעאליזירט די איינהייט און פילהייט פון אונטעררינכט, וואס זענען נויטיג אויף דער העכערער מדרגה פון דער שול-ארגאניזאציע.

— וועלכע פראגראמען זענען פארגעזעהען פאר די בעזונדערע קלאסען?

— עס איז אוממעגליך אין א קורצען געשפרעך אנצוגעבען די גאנצע קלאסען-פראגראמען. איך קען בלויז אנווייזען, אז אין דער רעפארמירטער 4-קלאסיגער מיטעל-שול וועט דאס ערשטע שול-יאהר ארומנעמען דעם הוה פון דער היים, דאס צווייטע יאהר — דעם חוה פון דער שכנישער וועלט, דאס דריטע — דעם וועלט-עבר און דאס פיערטע — דעם היים-עבר, דאס פראגראם פון ליצאום וועט זיך פערנעמען מיט'ן סינטעז פון דער גאנצקייט, צוגעפאסט צום ליצאום-טיפ.

— אין וואס בעשטעהט דאס האלב-אינטערנאט-סיסטעם?

— די האלב-אינטערנאט-אידעע ליגט אין יסוד פון דער קאנסטרוקציע פון די ישיבות אין וועלכע עס בעשטעהט דורכ'ן גאנצען טאג א צוזאמענלעבען און צוזאמענארבייטען פון לעהרער און שילער. פערשטעהט זיך, אז מיר וועלען אזוי ווייט נישט געהען. מיר שטרעבען ארויסצולאזען דעם שילער פון די שול-ווענד צווישען 4 און 5 נאכמיטאג און לאזען איהם פריי ווי א פויגעל.

— וואס הייסט? און די נאכמיטאג'דיגע צוגרייטונג פון די לעקציעס?

— דאס פאלט אינגאנצען אוועק. דערמיט מאכען מיר אויך א סוף צום 8–12-שעה'דיגען ארבייטס-טאג פון שילער, א טאג פון שווערער גייסטיגער ארבייט, וועלכע ער קען אפט נישט בייקומען און מוז, ליידער, אפט פון איהר פטור ווערען, לאזענדיג זיך אויפ'ן וועג פון כלערליי, דריידלעך, קאמבינאציעס א. א. וו. איבערלאזענדיג דעם שילער א פרייען נאכמיטאג, איבערגעבענדיג איהם אין זיינע אייגענע הענד גופא, גיבען מיר איהם די מעגליכקייט פון א לעבהאפטערער קערפערליכער און גייסטיגער ענטוויקלונג דורך שפילען און ספארט-פערוויילונגען, מאכען שפאצירען און אויספלוגען, לעזען בעלעטריסטישע און וויסענשאפטליכע ווערק, געהען אויף רעפעראטען, קאנצערטען א. ד. גל. איבערלאזענדיג דעם שילער א פרייען נאכמיטאג, רעאליזירען מיר חוץ דעם אן'עלעמענטאר עלטערן-רעכט: דאס רעכט צום אייגענעם קינד, מיט וועלכען דער פאטער אדער די מוטער ווילען זיך דורכרעדען, שפאצירען, געהן אין קינא, טעאטער א. א. וו.

— אין וואס בעשטעהט, דאס ארבייטס-סיסטעם אין דער האלב-אינטערנאט-שול?

— די האלב-אינטערנאט-שול, אין וועלכער די יוגענד פערברענגט טעגליך צוזאמען 500 מינוט, ד.ה. די פארמיטאג-און מיטאג-שעה'ן (דערפון וועניגסטענס 100 מינוט, ד. ה. א פינפטעל פון דער צייט פאלט אויס אויף די אבריה-הפסקות), איז ביכולת צו רעאליזירען דעם פרינציפ פון זעלבסטשטענדיגער ארבייט פון שילער, נישט זייענדיג אויסגעשטעלט אויף די שווערוגקייטען און געפאהרען פון דאלטאן-פלאן. יעדע לעקציע פון אן'אינטעלעקטועלען געגענשטאנד וועט בעשטעהען פון 3 טיילען, וואס וועלען צוזאמען אויסמאכען 70–80 מינוט די טיילען זענען:

1) צוגרייטונג.— דער לעהרער פיהרט אריין די שילער אין די קאנטורען פון נייעם וויסענשאפטליכען מאטעריאל און גרייט זיי צו צו דער זעלבסטשטענדיגער צואייגנונג פון געוויסע ידיעות, לעזונג פון געוויסע פראבלעמען א. אז. וו.

2) דורכפיהרונג. — די שילער פיהרען אויס זעלבסטשטענדיג, גרופענווייז אדער יעדער בעזונדער, די אויפגאבען, וואס זענען זיי אנגעמערקט געווארען דורכ'ן לעהרער, וועלכער האלט אין מיט זיי א קאנטאקט אין משך פון דער ארבייט.

3) דיסקוסיע. — דער לעהרער העלפט די שילער צו דערברענגען אין א סדר און איינגרונטעווען די ידיעה אדער עקספערימענט, וועלכען זיי האבען בעקומען אויף דער לויפענדער לעקציע אדער אויף די פריהערדיגע, פעסטשטעלענדיג דערביי, אין וועלכער מאס די שילער האבען בעהערשט דעם וויסענשאפטליכען מאטעריאל און ווי ווייט זיי קענען איצט מיט איהם אפערירען.

— וואס האלט איהר ה' דאקטאר, וועגען דער מעגליכקייט צו רעאליזירען דעם פראיעקט פון דער גלאבאלער האלב-אינטערנאט-שול, געבויט אויפ'ן ארבייטס-סיסטעם?

— איך וועל מיר ערלויבען אויסדריקען די מיינונג, אז די אויבען-אויסגעלעגטע אידעען, — די קאנסטרוקטיווע אזוי גוט ווי די פראגרעסיווע,— לעבען איבער נישט איין שווערוגקייט פון דער היינטצייטיגער ערציהונג, זיי דארפען דעריבער אויסהאלטען די פייער-פראבע פון זייער פערווירקליכונג און זיגען.

ייוואָ-בלעטער, חודש-שריפט

פון יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט

מיט דעם מאפעל-בוך פון די „ייוואָ-בלעטער" פאר נאוועמבער-דעצעמבער (ספעציעל אגעגעבען דעם יודישען ישוב אין צפון-אמעריקע אין צוזאמענהאנג מיט דעם פופציג-יעהריגען יובל פון דער גרויסער יודישער עמיגראציע נאך די פאגראמען פון 1881–82) פערענדיגט דער חודש-זשורנאל פון דעם יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט זיין צווייטען יאהרגאנג. די צוואנציג ארויסגעגעבענע נומערען פון דעם זשורנאל זיינען אן אמת'ער אוצר פון יודישער וויסענשאפט אויף אלע פארשונגס-געביטען, ווי ביבליאגראפיע, עקאנאמיק, סטאטיסטיק, פאלקלאר, געשיכטע, ליטעראטור — געשיכטע, טעאטראלאגיע, שפראכוויסענשאפט, פעדאגאגיק, פילאזאפיע, פסיכאלאגיע, אאז״וו. שוין די רשימה מיטארבייטער בעווייזט, אז איינער פון די הויפטצוועקען פון די „ייוואָ-בלעטער" —צו קאנצענטרירען אין דער דאזיגער אויסגאבע די וויכטיגסטע פערטרעטער פון דעם יודישען וויסענשאפטליכען געדאנק, אויך צו סטימולירען די יונגע פארשער פאר די פראבלעמען פון דער יודישער וויסענשאפט — איז אין א גרויסער מאס געראטען.

אט איז די דאזיגע רשימה: מ. אלטבויער, וואלטער אנדערסאן, י. אנילאוויטש, מגר׳ פ. אריסטע, ל. באביצקי, ד״ר ש. בירנבוים, י. בערנשטיין, פראפ. ב. ברוצקוס, ד״ר י. ברוצקוס, א. גאלאמב, דר. י. גאלדבערג, ד״ר מ. גאסטער, ד״ר מ. גוטמאן, ש. גוטמאן, ש. גינזבורג, ד״ר י. גליקסמאן, ב. גערגעל, פראפ. ש. דובנאוו, מ. דאבין, י. דוקאר, א. מ. האבערמאן, ז. האניק, אלקסנדר הארקאווי, פראפ. ל. העדש, דר. ב. וואכשטיין, מגר׳ י. וואשאווסקי, ח. ווייגער, נ. וויניג, י. ווינלעז, ב. ווייניב, ד״ר מ. וויינרייך, ה. ווילטשינסקי. י. טאדער, מגר׳ י. טרונק, טשעריקאווער, י. יאשונסקי, נ. ש. ידידאוויטש, י. ל. כהן, וו. לאצקי-בערטאלדי, י. ליפשיץ, לייבוש לעהרער, ד״ר ח. לעוו, שלמה לעווין, כ. לעמכען, י. לעשטשינסקי, ד״ר ר. מאהלער, נ. מייזיל. ד״ר י. מייטליס, ש. מיילוליש, א. ר. מלאכי, א. מענעס, י. מעסטעל, ש. ניגער, ד״ר מ. סאלטיס, ב. עפשטיין, ד״ר ק. פארנבערג, א. פרומקין, ד״ר פ. פרידמאן, נ. פריילוצקי, ד״ר י. צינבערג, ד״ר ה. קאוואַרסקי, מגר׳ פ. קאן, ל. קאגעל, מ. קאסאווער, י. קאץ, ז. קלמנאוויטש, ד״ר א.-א. ראבאק, ד״ר י. ראזענבערג, ל. ראזענשיין, ד״ר צ. רודי. ד״ר ע. ריגעלבלום, ז. רייזען, ד״ר צ. שאבאד, ד״ר י. שאצקי, א. שולמאן, מ. שטארקמאן, ד״ר י. שיפער, ב. שלאסבערג, פראפ. פ. שמיט, מ. ב. שניידער, פראפ. ל. שפיצער.

נעהמענדיג אין אכט דעם שווערען מאטעריעלען קריזיס, האבען מיר בעשלאסען צו פערקלענערען דעם אבאנאמענטס-פרייז אין דער האפנונג, אז אלא פריינד פון דער יודישער קולטור און וויסענשאפט וועלען אויך טון זייער חוב און וועלען דורך אן'אקטיווערען אינטערעס פאר דעם איינציגען וויסענשאפטליכען זשורנאל אונזערען מאכען מעגליך דעם ייוואָ אנצוגיין מיט זיין וויכטיגער ארויסגעבערישער ארבייט.

דער אבאנאמענטס-פרייז וועט איצט זיין אין פוילען — 18 ג. (פריהער 25 ג.), פאר מיטגלידער פון געזו. „פריינד פון ייוואָ" — 12 ג. (פריהער 18 ג.); פאר אויסלאנד — 2.80 דאלאר (פריהער — 3.75 דאלאר), פאר מיטגלידער פון געזו. „פריינד פון ייוואָ" — 2 דאלאר. דעם אבאנאמענטס-פרייז קאן מען אריינצאהלען אויך אין ראטעס.

פריינד פון ייוואָ! יעדער פון אייך איז זיין שטאט מוז זיך נעהמען צו דער ארבייט פאר די ייוואָ-בלעטער, ווערט אליין אבאנענטען, מאכט אבאנענטען וויפיל איהר קאנט. דער, וואס שאפט 3 אבאנענטען בעקומט א פערטען נומער אומזיסט.

כדי אויך צו געבען א מעגליכקייט אונזערע פריינד איינצושאפען זיך די אנדערע אויסגאבעס, פון ייוואָ, האבען מיר ספעציעל פאר די אבאנענטען פון די ייוואָ-בלעטער פערקלענערט די פרייזען פון אונזערע אויסגאבעס אויף 50–60 פראצענט (אפהענגיג פון בוך).

די יודישע קאָלאָניעס אין גליל

(בריף פון ארץ-ישראל)

פון גליל התחתון איז געקומען א גוטע בשורה: אין יבנאל, איינער פון די עלטסטע קאלאניעס, האט מען געגראבענדיג א ברונעם געפונען אין דער טיף פון 100 מעטער א קוואל וואסער, וואס גיט 150—200 קוביק-מעטער א שעה.

כדי צו פערשטעהען די וויכטיגקייט פון דער דאזיגער בשורה, איז כדאי זיך אפצושטעלען אויף דעם בעזונדערען מצב פון די יודישע קאלאניעס אין גליל איבערהויפט. ווייל, אויב קוואל-וואסער איז וויכטיג פאר דער לאנדווירטשאפט אין ארץ-ישראל בכלל, אזוי מיינט עס פאר די קאלאניעס אין גליל אן איבערקעהרעניש צו גוטע, נאך א יאהר שווערען עקאנאמישען קאמף אין דער גאנצער צייט פון זייער קיום.

די פראקטיק האט בעוויזען, אז די קאלאניזאציע אין ארץ-ישראל בכלל, און דער עיקר די יודישע קאלאניזאציע, וואס איז נוגע מענשען מיט קולטורעלע בעדערפענישען, פערלאנגט פאר איהר קיוםשטענדיק צוויי הויפט-בעדינגונגען:

ערשטענס: דער באדען, וואס איז בעשטימט פאר קאלאניזאציע מוז פולשטענדיג סאנירט ווערען פון אלע קראנקהייטען, וואס האבען זיך אין איהם איינגעזעצט לאנגע יאהרען, ווען ער איז געשטאנען וויסט און אומבעארבייט אדער בעת ער איז בעזעצט געווען דורך פרימיטיווע, אונוויסענדע אראבישע פעלאכען.

די ציוניסטישע פאנדען, וואס האבען געשאפען מעהנדליגער ישובים אין לאנד, האבען זיך מיט דעם פאקט גוט גערעכענט און האבען אנגעווענדעט גרויסע מיה כדי צו סאנירען דעם באדען, אידער זיי האבען איהם איבערגעגעבען פאר קאלאניזאציע-צוועקען. אויפ'ן ארט פון איצטיגען בליהענדען בהלל אין עמק יזרעאל זענען אמאל געוועסען נישט נאר אראבער; אויך דייטשען האבען געפראבירט דעם ארט צו קאלאניזירען. אבער אלע האבען געמוזט פערלאזען דעם פלאץ און אנטלויפען, צוליב דער געפעהרליכער מאלאריע קראנקהייט, וואס האט געפאדערט א סך קרבנות. לאנג האבען זיי געקעמפט געגען דער געפעהרליכער מגפה, אבער זעהענדיג אז זיי קענען איהר נישט [illegible] ביישטעהען, האבען די [illegible] אנטלאפען קוים מיט'ן לעבען. ווען דער קרן-קימת האט שפעטער אפגעקויפט דעם באדען, איז זיין ערשטע זארג געווען צו סאנירען די גע״ד. ער האט אויסגעטריקענט די זומפען, וואס האבען פערשפרייט די מאלאריע. די דאזיגע ארבייט האט אפגעקאסט גענוג מיה און געלד. קיין שום פריוואט קאפיטאל וואלט עס נישט געקאנט טון. עס וואלט זיך איהר נישט געלוינט אויס סוחר'ישע חשבונות. אבער דער קרן-קימת איז א פיאנער-קאפיטאל, און זיין חשבון איז בלויז צו דער-מעגליכען יודישע קאלאניזאציע אין ארץ-ישראל. די זומפען זענען אויסגעטרוקנט געווארען, און די גאנצער געגענד איז די מאלאריע פערשוואונדען, און בהלל ווי אויך אנדערע ישובים האלטען אין איין בליהען.

צווייטענס: די צווייטע הויפט-בעדינגונג פאר דער עקזיסטענץ פון לאנדווירטשאפטליכע ישובים איז — געמישטע ווירטשאפט. פאלחא (תבואות-ווירטשאפט) אליין קען נישט מפרנס זיין דעם פויער אויסער תבואות דארפען זיין אויך פלאנצונגען: אויב דער באדען טויג — דארפען זיין אפעלסינען; ווען נישט — אנדערע פלאנצונגען. אויסער דעם: פיה-צוכט, עופות, און דער עיקר מילך-פראדוקציע, וואס פערנעמט היינט דעם חשוב'סטען פלאץ אין יאהר-בודזשעט פון יעדער קאלאניע. די נאציאנאלע קאלאניזאציע, געגרינדעט דורך די ציוניסטישע פאנדען, איז טאקע פעראָרגט געווארען מיט דעם שטארקען יסוד פון געמישטער ווירטשאפט, און דערפאר איז זי מצליח, אבער א געמישטע ווירטשאפט נויטיגט זיך אין וואסער; בהמות-צוכט און מילך-ווירטשאפט פאדערען א פאשע, וואס וואקסט נאר אויף בעוואסערטען באדען. דערפאר האט די נאציאנאלע קאלאניזאציע דערפילט אויך די צווייטע בעדינגונג און אין ישובים מיט געמישטער ווירטשאפט האט זי געגראבען ברונעמער, אזוי אז עס זאל סטייען וואסער נישט בלויז צום טרינקען נאר אויך פאר בעוואסערונג פון'ם באדען.

די קאלאניעס אבער פון גליל התחתון און גליל העליון, וואס זענען געגרינדעט געווארען דורך דער פיק״א, האבען נישט בעפריעדיגט די צוויי נויטיגע בעדינגונגען. אין גליל העליון הערשט נאך היינט דער פחד פאר מאלאריע; די קאלאניע משמר הירדן ליידט ביז איצט זעהר פיל פון מאלאריע-פיבער, און דערפאר קען זי זיך נישט ענטוויקלען און פערגרעסערען. אויסער דעם זענען זיי אויפגעבויט אויפ'ן יסוד פון פאלחא אליין.

די קאלאניסטען אין גליל האבען יעדער א דריי מאל גרעסערען באדען-ששח פון א קאלאניסט אין עמק יזרעאל אדער אין אנדערע ישובים פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע. פערהאן קאלאניסטען אין גליל, וואס האבען צו 300—500 דונאם באדען. דאך איז זייער עקאנאמישער מצב שלעכט געבליבען ביז היינט. ווייל פאלחא אליין קען נישט געבען קיין פרנסה, און געמישטע ווירטשאפט פאדערט א סך וואסער, וואס די קאלאניעס האבען ביז איצט נישט געהאט. נאך צעהנדליגער יאהרען ארבייט, און טראץ די גרויסע סומעס, וואס דער באראן ראטשילד האט דא אינוועסטירט, האט עס זיך ארויסגעוויזען, אז די ישובים דא האבען נישט קיין ענטוויקלונגס-מעגליכקייט, און א סך קאלאניסטען האבען אין פערלויף פון דער צייט פערלאזט זייער באדען און זענען אריבער קיין יהודה און שרון.

ענדליך האט זיך פיק״א מיישב געווען און גענומען בענוצען די דורך די ציוניסטישע פאנדען פראקטיקירטע מיטלען, כדי אוועקצושטעלען די קאלאניעס אויף א זיכערער עקזיסטענץ. די גרויסע בויער-מאשין פון פיק״א האט איצט דערמעגליכט צו געפינען וואסער אין יבנאל, אזוי אז די דאזיגע קאלאניע וועט קענען איינפיהרען פלאנצונגען און געמישטע ווירטשאפט. מען האפט, אז עס וועט זיך איצט אנהויבען א נייע בליה-צייט אויך פאר די אנדערע אפגעשטאנענע קאלאניעס אין גליל התחתון און גליל העליון.

איש ירושלים.

האנדווערקעריי און האנדעל

וואס דארף יעדער סוחר וויסען וועגען נייעם שטראף-קאדעקס?

— .3 —

די גרעסטע געפאהר אבער פון ארט. 274 פון נייעם שטראף-קאדעקס שטעקט אבער אין בעגריף „מיט'ן ציל צו בע'עוולה'ן די קרעדיטארען דער ציל צו בע'עוולה'ן די קרעדיטארען שפילט א געוואלדיגע ראל אין דער קאנסטרוקציע פון א גאנצע רייהע ארטיקלען פון שטראף-קאדעקס, אבער וואו זאל מען נעהמען דעם פסיכישען אפאראט, וואו זאל מ'נעמען דעם רענטגען-צלאג, וועלכער וואלט געקענט פעסטשטעלען, צי ס'האט עקזיסטירט דער ציל, „צו בע'עוולה'ן די קרעדיטארען", צי נישט?

אויב די ארטיקלען 273 און 274 זיינען זעהר געפעהרליך פארן סוחר, וועלכער קען נישט האנדלען זיינע פערפליכטונגען, שאפט דער ארטיקעל 275 א געפאהר פאר יעדען, אהן אונטערשיד, סוחר, אפילו ווען ער צאהלט רעגולער זיינע חובות.

אין ארטיקעל 275 ווערט געזאגט: „ווער ס'פערערגערט — מיט'ן ציל צו בע'עוולה'ן די קרעדיטארען — זיין פערמעגענס-צושטאנד דורך א פערשווענדעריש לעבען, שפיל, בעלאסטונג, אדער פערקלענערונג זיין פערמעגען, בעקומט א שטראף ביז 3 יאהר".

אנדערש געזאגט, ווערט גארנישט פערלאנגט, אז דער סוחר זאל אויפהערען צו צאהלען אדער ס'זאל איהם ערקלערט ווערען א „אופאדלאשטש" — א סוחר, צאהלט רעגולער זיינע פערפליכטונגען, קיינער האט צו איהם נישט קיין שום פרעטענזיעס, קיינעם קומט אפילו נישט אויף די געדאנקען, אז ער וועט דערלאזען זיין וועקסעל צו פראטעסט, די וועקסלען ווערען אויסגעקויפט צום טערמין, אפילו נישט ביים רעיענט, און דאך קען אזא סוחר פער'משפט ווערען אויף א שטראף ביז 3 יאהר טורמע.

דאס קען געשעהען אויף א גאנץ פשוט'ען אופן: זאלען מיר אננעהמען, אז א סוחר פערקלענערט אדער בעלאסטעט, אויף וועלכען ס'איז אופן, זיין פערמעגען, ער גיט, למשל, אויס א געוויסע סומע אויף רעקלאמע, אדער בארגט ער זיך געלד אויף סחורה-משכנות, כדי מיט דעם געלד צו מאכען געשעפטען, וואס ווייזען זיך איהם אויס פאר זעהר גינסטיגע, אדער דער דאזיגער סוחר שיקט ארויס זיין משפחה קיין אויסלאנד צו קוראציעצוועקען, אדער קויפט זיך א טייערען אויטא — יעדער קרעדיטאר וועט זיך דעמאלט קענען ווענדען צו דער פראקוראטור מיט אן אנקלאגע, אז דער סוחר פיהרט א טעטיגקייט „מיט'ן ציל צו בע'עוולה'ן די קרעדיטארען". אז מיט'ן דאזיגען ציל האט ער אויסגעגעבען אזוי פיל און אזוי פיל זלאטיס אויף רעקלאמע, האט בעלאסטעט זיין פערמעגען, האט ארויסגעשיקט זיין פאמיליע אין אויסלאנד א. אז. וו. א. אז. וו. דאס הייסט אלזא, אז ער פיהרט א פערשווענדעריש לעבען און שוין ווערט געפיהרט א קרימינעלער פראצעס געגען דעם סוחר. פון פראקוראר וועט אנבעלאנגט זיין דאס פעסטשטעלען, צי דער סוחר האט טאקע עבעס געטון מיט'ן ציל צו בע'עוולה'ן די קרעדיטארען, אדער נישט. וואס פאר א קריטיציזם איז פארהאן דאס פעסטצושטעלען? קיין שום נישט.

דער קרעדיטאר קען, א דאנק דעם ארטיקעל 275 פון נייעם שטראף-קאדעקס ארויפלייגען א וועטא אויף יעדען שריט פון בעל-חוב און נישט נאר אויף יעדער האנדעלס-שריט, נאר קען אויך פערבייטערען זיין אויפזיכט איבער דעם פריוואטלעבען פון בעל-חוב, וואכט איבער יעדען זיין שריט, קען איהם שטענדיג פערקלאגען, אויב יענער וועט דינגען א גרעסערע וואוינונג, פאהרט ארויס אויף א רייזע קיין אויסלאנד א. אז. וו.

דער בעל-חוב ווערט אן'אפהענגיגע פערזאן פון זיין קרעדיטאר און דאס אזא בעל-חוב, וואס צאהלט כסדר און האט אפילו נישט בדעה נישט צו צאהלען.

שטענדיג קען דער קרעדיטאר פערקלאגען, אז די טעטיגקייט פון בעל-חוב איז אונטערגענומען „כדי צו בע'עוולה'ן די קרעדיטארען", און קיינמאל קען מען נישט פאראויסזעהען דעם רעזולטאט פון אזא אנקלאגע.

יעפים שעססין.

אדוואקאט.

אומזאץ-שטייער פון ניי-יאהר אן

ווי אזוי וועט גערעכענט ווערען דער אומזאץ-שטייער פון יאנואר 1933 פאר סוחרים און האנדווערקער

מיר האלטען פאר נויטיג אויפצוקלערען דעם כלל סוחרים און האנדווערקער, אז פון ניי-יאהר אן וועלען פאר אלע בראנזשעס ווערען געענדערט די שטייער-נארמעס פון אומזאץ.

די גרעסטע טייל בראנזשעס פון האנדעל און פאבריקאציע וועלען צאהלען פיל ווייניגער, ווי ביז איצט. דאס דאזיגע איז פארגעזעהען אין נייעם געזעץ, וועגען אומזאץ-שטייער, ארט. 7, אפזאץ פינף.

לויט דעם דאזיגען נייעם געזעץ וועלען פון 1-טען יאנואר 1933 צאהלען אומזאץ-שטייער:

1) הורט-סוחרים, וואס פיהרען נארמאלע האנדעלס-ביכער א האלבס פראצענט.

2) הורט-סוחרים, וואס פיהרען נישט קיין האנדעלס-ביכער, אדער וואס זייערע ביכער וועלען נישט אנערקענט ווערען, וועלען צאהלען 2 פראצ.

3) הורט-סוחרים פון שפייז-ארטיקלען מעהל, תבואה, א. ד. גל. וועלכע וועלען נישט פיהרען קיין ביכער, אדער זייערע ביכער וועלען נישט אנערקענט ווערען, וועלען צאהלען 2 פראצענט.

4) דעטייל-סוחרים פון אלע האנדעלס-בראנזשעס, וואס וועלען פיהרען פון 1. יאנואר 1933 פעראיינפאכטע בוכהאלטעריע, וועלען צאהלען נאר דריי-פירטעל פראצענט.

5) דעטייל-סוחרים פון אלע האנדעלס-בראנזשעס, וואס וועלען נישט פיהרען קיין פעראיינפאכטע בוכהאלטעריע וועלען צאהלען 2 פראצ.

דעטייל-סוחרים הייסען אזעלכע כוחרים, וואס האבען צווייטע קאטעגאריע און זיי פערקויפען צו קאנסומענטען און אויך צו קליינע קרעמער נאר אין קליינע סכומים סחורה. זיי וועלען מוזען פיהרען דורכאויס פולשטענדיגע האנדעלס-ביכער. נישט קיין פעראיינפאכטע בוכהאלטעריע.

די פעראיינפאכטע בוכהאלטעריע איז נאר פאר דעטייל-סוחרים און קרעמער, וואס האבען 3-טע קאטעגאריע און פאר דעטייל-סוחרים, וואס האבען צווייטע קאטעגאריע, נאר זיי פערקויפען בלויז צו קאנסומענטען אבער נישט צו ווידער-פערקויפער.

6) סוחרים פון דעטייל מיט שפייז-ארטיקלען וועלען צאהלען דריי-פירטעל פראצ. אויב זיי וועלען פיהרען פעראיינפאכטע בוכהאלטעריע.

7) שפייז-סוחרים פון דעטייל, וואס וועלען נישט פיהרען די פעראיינפאכטע בוכהאלטעריע, וועלען פון 1. יאנואר 1933 מוזען צאהלען 1 פראצ.

8) פאר ליפערונגען פאר מלוכה'שע און קאמונאלע אנשטאלטען וועט מען צאהלען א האלבס פראצענט, אויב מען וועט פיהרען האנדעלס-ביכער.

אויב מען וועט נישט פיהרען קיין האנדעלס-ביכער וועט מען צאהלען 2 פראצ.

9) סוחרים „סקופ" פון ערשטער, צווייטער און דריטער קאטעגאריע, וואס וועלען פיהרען ריכטיגע האנדעלס-ביכער וועלען צאהלען א האלבס פראצענט.

סוחרים „סקופ" דריטע קאטעגאריע וועלען צאהלען נאר א האלבס פראצ. אויב זיי וועלען פיהרען פעראיינפאכטע בוכהאלטעריע.

10) סוחרים „סקופ" פון ערשטע, צווייטע און דריטע קאטעגאריע, וואס וועלען נישט פיהרען קיין ביכער, וועלען פון ניי יאהר אן צאהלען איינס פראצ. אומזאץ און מען וועט זיי שאצען לויט דעם איינזעהען פון די שטייער-קאמיסיעס.

11) סוחרים „סקופ" פון 4-טער קאטעגאריע וועלען צאהלען נאר א האלבס פראצענט. אהן בוכהאלטעריע, נאר זייער אומזאץ טאר נישט בעטרעפען מעהר פון 20 טויזענד זל. א יאהר.

12) אונטערנעהמונגען, וואס פערנעהמען זיך ספעציעל בלויז מיט „דאסטאוועס", וועלען מיט ביכער צאהלען א האלבס פראצענט אהן ביכער איינס פראצענט.

13) קאמיס-אונטערנעהמונגען און האנדעלס פערמיטלונג וועלען צאהלען 4 פראצ. פון פערדינסט.

14) עקספעדיציע-אונטערנעהמונגען אנו ערט האלבען פראצענט.

15) מיהלען און אלעיארנעס, וואס וועלען פיהרען האנדעלס-ביכער וועלען צאהלען איינס פראצענט.

16) מיהלען און אלעיארנעס פון 5., 6., 7. און 8-טע קאטעגאריע קענען פיהרען פעראיינפאכטע בוכהאלטעריע און זיי וועלען צאהלען בלויז איינס פראצענט.

17) האנדווערקער, וואס האבען האנדווערקער-קארטען, וועלען צאהלען איינס פראצ. זיי דארפען קיין בוכהאלטעריע נישט פיהרען.

18) אלערליי פאבריקאנטען וועלען ווייטער צאהלען צוויי פראצענט.

א אויסערגעוועהנליכע פערזאמלונג ביי די קאלאניאל-הענדלער

זונטאג איז פארגעקומען אין צענטראלען קליינהענדלער-פעראיין (פאמארסקא 15) אן'אויסערגעוועהנליכע פערזאמלונג פון די קאלאניאל- און שפייז-הענדלער-סעקציע.

די פערזאמלונג עפענט ה' ערליך, אין זיין ערעפנונגס-רעדע ווייזט אן דער פארזיצער אויף דער אפאטיע, וועלכע הערשט ביי דעם קאלאניאל-הענדלער זוכענדיג די סיבות פון דער אפאטיע, זאגט דער רעדנער וועלען מיר קומען צו דער איבערציי גונג, אז דאס איז צוליב דעם, וואס די אויפגאבען פון די פעראיינען האבען זיך אין די לעצטע יאהרען געענדערט, פון פערטיידיגען יעדען אינדיווידועל, פערטיידיגען היינט די פעראיינען מאסענוויין. דער רעדנער לעגט פאר פאלגענדען טאג-ארדנונג: 1) האנדעלס-שעה'ן 2) האנדעלס-ביכער, 3) ריטשאלט, 4) צענניקעס, 5), פערשידענעס.

נאך דעם בעקומט דאס ווארט ה' טוכמייער, דער רעדנער ווייזט אן, אז דער קליינהענדלער בפרט דער קאלאניאל-הענדלער איז שטענדיג בעוולה'ט, גיט מען ארויס א פעראָרדנונג וועגען צענניקעס, טרעפט דירעקט דעם קאלאניאל-הענדלער, איהם מאכט מען פראטאקאלען. גיט מען ארויס א פערארדנונג וועגען ריטשאלט, איז דאס א הנחה פאר אלע בראנזשעס א חוץ דעם קאלאניאל-הענדלער. ווייל די אלע, וועלכע האבען ביז אהער געצאהלט 2 פראצענט, געניסען ביים ריטשאלט פון 1 פראצ. דער קאלאניאל-הענדלער, וועלכער האט שטענדיג געצאהלט 1 פראצענט האבען ביים ריטשאלט גארנישט געוואנען, פערקעהרט מ'האט געשאצט לויט די יאהרען 1928—1930, וועלכע זענען געוועזען די יאהרען פון דער בעסטער קאניונקטור. די אינדיווידועלע שאצונגען וואלטען געגעבען דעם גרעסטען טייל קאלאניאל-הענדלער א קלענערע אויסמעסטונג. די האנדעלס-קאמער אנערקענענדיג טאקע אונזער שטעלונג פאר ריכטיג האט זיך געווענדען צום פינאנץ-מיניסטעריום מיט א מעמאריאל, אז מען זאל דעם ריטשאלט פערקלענערן מיט 30 פראצ.

די פראגע וועגען האנדעלס-ביכער איז נאך נישט ערשעפט, די האנדעלס-קאמער האט זיך שוין צום צווייטען מאל געוואנדען צום פינאנץ מיניסטעריום, וועגען א אויפקלערונג און ביז דעם 15.12. ריכטען מיר זיך אויף גענויע אויפקלערונג, יעדענפאלס די קאלאניאל-הענדלער וועלכע זענען אומשטאנד ביכער צו פיהרען, דארפען זיי פיהרען, ווייל איינמאל פאר אלעמאל וועלען זיי בעפרייט ווערען פון די בעל-טובה'ניקעס (שאצערס) פון סורפריזען.

די פראגע פון די האנדעלס-שעה'ן איז זעהר א וויכטיגע. דער דעקרעט וועלכע האט געזאלט וועגען דעם ארויסגעגעבען ווערען, איז אויפ'ן סמך פון בעמיהונגען פון די פוילישע סוחרים-פעראיינען, אפגעהאלטען געווארען. דער דעקרעט האט אפילו אונז יודען אויך נישט געקאנט צופרידען שטעלען, ווייל ער האט פאראויס געזעהען אז נאר בעוועלבער פון דער 4 קאטעגאריע זאלען מעגען האנדלען אום זונטאג, אדער די פראגע פון יודישען שטאנדפונקט איז זעהר א וויכטיגע, ווייל מיט דעם וואלט איינמאל פאר אלעמאל אנערקענט געווארען, אז האלטען פערמאכט צוויי טעג אין דער וואך איז א גרעסער אומרעכט, דאס וואלט געוועזען דער ערשטער שריט פון אנערקענען אונז אלס גלייכבערעכטיגטע.

ס'רעדען נאך פיל אנדערע און צום סוף ווערט אויסגעוועהלט די פאלגענדע פערוואלטונג: פרעזעס — יוסף עהרליך, וויצע-פרעזעס — א. כימאוויטש, ש. לוסטיגמאן. סעקרעטאר — מ. טוכמאיער. קאסירער — בליסקא, וויינריב, גאלדגרוב, ראזענוואסער, בלום, מאגנושעווסקי, פישמאן.

הנחה-טערמין פאר זעלבסטשטענדיגע האנדווערקער

ענדיגט זיך דעם 15-טען דעצעמבער 1932

די לאדזשער האנדווערקער-קאמער איז מודיע די פעראינטערעסירטע פערזאנען, אז פון דעם 15. דעצעמבער 1932, וועט מען נישט קענען בעקומען קיין האנדווערקער-קארטע אויפ'ן גרונד פון א צייגניש פון גמינע-אמט, וועלכע שטעלט פעסט, אז דער פעטענט האט אין פערלויף פון פינף יאהר געארבייט ביי א זעלבסטשטענדיגען האנדווערקער.

פון 15. דעצעמבער וועט אלס בעווייז צו קענען עפענען א נייעם ווארשטאט דינען נאר: 1) א צייגניש, אז מ'קען זיך בענוצען מיט'ן טיטעל — „מייסטער". 2) א געזעלען-צייגניש צוזאמען מיט א דריי-יעהריגע ארבייט אלס געזעלען. 3) א צייגניש אז מ'האט אפגעגעבען אן'עקזאמען פאר די עקזאמען-קאמיסיע פאר מיליטער-מייסטערס און 4) פעסטשטעלונג דורך דעם גמינע-אמט אז מ'האט געפיהרט אן'אייגענעם ווארשטאט נאך פארן דעצעמבער 1927.

דאס אלץ איז אויך נוגע די האנדווערקער וועלכע האבען צוליב פערשידענע סיבות ביז איצט נישט לעגאליזירט זייערע ווארשטאטען און זיי איינציגע צייגניש איז די בעשייניגונג אז זיי האבען פינף יאהר געארבייט ביי א זעלבסטשטענדיגען מייסטער.

אלגעמיינע פערזאמלונג פון טאפעצירער-צעך

זונטאג איז פארגעקומען די גענעראל-פערזאמלונג פונ'ם טאפעצירער-צעך אין לאדז (אונטערן פארזיץ פון סטארשי ה' ב. וויינריב, אין נאמען פון דער אפטרעטענדער פערוואלטונג גיט ה' געפנער אפ דעם טעטיגקייטס-בעריכט ווי אויף דעם קאסע-בעריכט. אין נאמען פון דער רעווידיר-קאמיסיע גיט אפ א בעריכט ה' זיסער. וועגען דער ענטוויקלונג פון דער הילפס-קאסע גיט אפ א בעריכט ה' ווילדער, נאך דעם ענטוויקעלט זיך א דיסקוסיע איבער די בעריכטען וועלכע פערציהט זיך ביז שפעט אין דער נאכט. צום סוף קומען פאר וואהלען וועלכע האבען געגעבען פאלגענדע רעזולטאט אלס סטארשי ווערט אויסגעוועהלט ה' געפנער, פאד-סטארשים: די ה"ה דרעסלער, פלאווינסקי וואלף. אין דער פערוואלטונג: די ה"ה וויינער, ווילדער, זיסער, ברעסלער און בערן. אלס פערטרעטער די ה"ה: בזשעשינסקי, אלטער, דיאמאנט און שפילבערג. אין רעווידיר-קאמיסיע די ה"ה: קאווסקי, דריישפול און בראומאן. אין שידס-ריכט די ה"ה: געפנער, ליבקאווסקי, דרעסלער, סער און ברעסלער.

ניי׳ער פאלקסבלאט

דאס לאדזער רעבעז

ניי׳ער פאלקסבלאט

פון האנדעלס־געריכט

פירמע „נתן פנחס זילבערבערג" בעט א נאדזור

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון האַנדעלס־געריכט, האָט די פירמע נתן פנחס זילבערבערג, בעזיצער פון דער לויך־פאַרבעריי (שענקעוויטש 74) זיך געווענדעט צום געריכט מיט אַ ביטע וועגען אַ „נאַדזור".

דער בילאַנס אויפ'ן 11־טען נאָוועמבער 1932 שליסט זיך מיט דער סומע 357.399.69 גר.

* * *

אין שייכות מיט דעם אופּאַדלאַשטש פון דער פירמע „ש. באַרוואַנסקי" בעזיצער פון דער קראַפט מיהל אין קאַלושעק, איז אַלס סינדיק נאָמינירט געוואָרען אַדוו. קאַציריק.

* * *

אַלס ריכטער־קאָמיסאַר פון דער פירמע „ב. ז. סאוויצקי" (זאַכאָדניאַ 59) איז נאָמינירט געוואָרען דער האַנדעלס־ריכטער ראָשאַק.

נייער געהילף־קרייז־סטאראסטע

ביזאיצטיגער לייטער פון פאליטישען רעפעראט אין לאדזער סטאראסטווע ה' דעניס

פערגאַנגענעם שבת איז אין דער שטאָטישער סטאַראָסטווע פאָרגעקומען אַ געזעגענונג מיט דעם ביזאיצטיגען לייטער פון פּאָליטישען רעפעראט און עפענטליכע שוץ ה' פראַנצישעק דעניס, וועלכער האָט איבערגענומען דעם אַמט פון געהילף קרייז־סטאַראָסטע.

אין דער געזעגענונג האָבען זיך בעטייליגט אַלע בעאַמטע פון דער סטאַראָסטווע און פּאָליציי־אָפיצירען, רעדעס האָבען געהאַלטען דער שטאָט־סטאַראָסטע פּאָראַבינסקי, קאָמענדאַנט ביעדזשעלסקי און געהילף־סטאַראָסטע ראָשיצקי.

דעם 28־טען ד.ח. האָט ה' דעניס איבערגעגעבען דעם אַמט פון געהילף קרייז־סטאַראָסטע.

דעם אַמט פון פּאָליטישען רעפעראַט און עפענטליכע שוץ האָט איבערגענומען דער ביז־איצטיגער געהילף פון דעם זעלבען אַמט וויקטאָר באַק־וואַקאָווסקי.

5.000 זל־אטעס צוגערויבט

בעת דעם קאַסע־איינברוך אין כאָכאַנובעק

(2) נעכטען האָבען מיר געמאָלדען וועגען אַ קאַסע־איינברוך אין דער כאָכאַנובקער הייל־אַנשטאַלט פאַר גייסטיג־קראַנקע.

ווי די אויספאָרשונג האָט אַרויסגעוויזען האָבען דעם איינברוך אויסגעפיהרט רוטינירטע „מאַכמע־נער". עס איז אַפילו אַ סברא, אַז דאָס איז אַ שטי־קעל אַרבייט פון דיזעלבע „אויפטוער" וואָס האָבען איינגעבראָכען די קאַסע פון „טעקסטיל". (אויף טרויגוטאַ 2).

אַרויסגענומען האָט מען אַנ'ערך 4 טויזענד זלאָטעס פון משוגעים־הויז און אַנ'ערך טויזענד זל. וואָס געהערט צו די חלאים.

די באַלדיגע אַבלאָווע האָט דערווייל קיין פּאָזיטיווע רעזולטאַטען נישט געגעבען, הגם עטליכע פערדעכטיגע פערשוינען זענען אַרעסטירט געוואָרען.

איצט, אין יאהר 1932

א מעשה מיט אפשפרעכעניש, מיט כישוף, מיט א שד'ישען עכ...

(2) געשעהען איז עס אין דאָרף יוזעפּאָוו, לעם לאָדז.

וואוינען דאָרט צוויי כלי־עטעס, מאַריאַנאַ טשי־זשעווסקאַ און קאַטאַזשינאַ מוראַס, וועלכע האָבען קיה און פיהרען קיין לאָדז מילך צום פערקויפען.

האָט זיך געמאַכט אַמאָל אַ מעשה אַז די טשיזשעווסקאַ האָט געבאָרגט דער מוראַס אַ ליטער מילך, און פון דעמאָלט אָן איז, נישט פאַר קיין קוה געדאַכט, ביי דער טשיזשעווסקאַס קוה קאַליע געוואָרען די מילך, סיי קוואַליטאַטיוו, סיי קוואַנטי־טאַטיוו...

האָט די טשיזשעווסקאַ משמעות, פערשפרייט אַ קלאַנג, אַז די מוראַס איז אַ מכשפה, וואָס האָט געוואָרפען אַ שפּרוך אויף איהר כשרע' בהמה. א. אַ. וו. אַ. . וו.

עס איז דערגאַנגען אַזוי ווייט, אַז די פּויערים האָבען נישט לאַנג צוריק בעפאַלען די „מכשפה" מוראַס, און געוואָלט אַראָפּרייסען פון איהר די קליי־דער, כדי צו איבערצייגען זיך, אַז זי האָט אַ ווידעל..

מ'האָט זי קוים אָפּגעראַטעוועט פון די פּויע־רימס הענד.

לסוף האָט דער ענין אָנגעשפּאַרט אין געריכט, און מ'האָט פאָרגעלייגט ביידע צדדים שלום צו מאַכען, און אַזוי ווי זיי זענען דערויף נישט איינגעגאַנגען — איז דער פּראָצעס אָפּגעלייגט געוואָרען.

ווי אזוי דארפען בעהאנדעלט ווערען

אינטעלעקטועלע ארבייטער בעת א באנקראט

(2) אָפט איז אַקטועל די פראַגע, ווי־אַזוי דאַרפען פינאַנציעל טראַקטירט ווערען אָנגעשטעלטע בעת אַ באַנקראָט פון אַ פירמע, אין וועלכער זיי אַרבייטען.

ווען עס האַנדעלט זיך וועגען אָנגעשטעלטע, מיט וועלכע עס זענען נישט געשלאָסען געוואָרען קיין ספּעציעלע אָפּמאַכען, איז דער ענין אַ גאַנץ פשוטער: זיי האָבען די בכורה ביים בעקומען אַ 3־חדשים'דיגע ענטשעדיגונג לגבי אַנדערע קרעדי־טאָרען.

די פראַגע קאָמפּליצירט זיך אָבער, ווען עס גייט וועגען אָנגעשטעלטע, וואָס האָבען טערמין־קאָנ־טראַקטען.

ווי מ'איזפאָרמירט אונז פון היגע אָנגעשטעלטען פעראיינען, שטעלט זיך פאַר דער ענין אַזוי:

אויב דער אָנגעשטעלטער איז צ.ב.ש. אָנגאַ־זשירט געוואָר'ען אויף צוויי יאָהר, וועגען וואָס עס זאָגט עדות דער געהעריגער קאָנטראַקט, איז די פערוואַלטונג פון דער באַנקראָט־מאַסע איהם מחוייב אויסצוצאָהלען אַ 3־חדשימדיגע בעלוינונג מיט'ן מאָמענט, ווען עס ווערט דעקלערט די באַנקראָט און דערנאָך — צי ער איז יאָ בעשעפטיגט דורך דער באַנקראָט־מאַסע צי נישט — מוז ער בעקומען די בעלוינונג פאַר דער צייט, וואָס ער האָט געדאַרפט בעשעפטיגט ווערען לויט'ן קאָנטראַקט.

ארעסטירט א פערשפרייטערין פון פאלש געלד

(2) נאָך א לענגערער צייט פון אָבסערווירען איז נעכטען אין ארבייטסלאָזען־פאָנד, אויף מאַטעיקאַ־גאַס, ארעסטירט געוואָרען די 38־יעהריגע יאנינאַ סטשעמביעצקא (פון טרעמבאַצקא 2), וועלכע האָט זיך א לענגערע צייט פערנומען מיט אויספוישען נוטע 50־גער און 20־גער זלאָטעס אויף... פאלשע.

זי פלעגט דאָס געלד נעהמען כלומרשט צום אויסוועקסלען, און דערנאָך פלעגט זי זאָגען, אז איהר פעהלט אוים קלייגעלד, און זי פלעגט צו־ריקקעהרען א פאלשען באנקנאָט.

מען האָט ביי איהר געפונען עטליכע צעהנ־דליג שטיק פאלשע 50־גער און 20־גער באנקנאָטען.

Dr. med. H. LUBICZ

ספּעצ. פאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס־קראַנקהייטען

צעגעלניאַנאַ 7. טעל. 141-32

נעמט אָן פון 8–10 פריה, פון 12–2 נאָכמ. און פון 5–8 אָוונד. זונטאָג פון 9–11 ביי טאָג.

עס זענען נאך נישט פעסטגעשטעלט

די פרייזען אויף רינדערן־פלייש און קאלבס־פלייש

(2) מיט עטליכע טעג צוריק איז אינ'ם לאָדזער מאַגיסטראַט פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער צעניק־קאָמיסיע, בכדי צו פעסטשטעלען נייע פרייזען אויף רינדערן־פלייש און קאַלבס־פלייש.

אין רעזולטאַט פון דער דאָזיגער זיצונג האָבען פאָרשטעהער פון קצבים נעכטען אַריינגעטראָגען אין דער אָפּראָוויזאַציע־אָפּטיילונג ביים וואָיעוואָד־דעצעמבער גענויע קאַלקולאַציעס פון די פרייזען אויף פלייש.

די דאָזיגע קאַלקולאַציעס וועלען אַריבערגע־שיקט ווערען צום מאַגיסטראַט, וועלכער וועט זיי בעטראַכטען אויף דער נאָהענטסטער זיצונג, און אַרויסטראָגען זיין ענדגילטיגען בעשלוס.

א משפט איבער א מערדער

איז אפגעלייגט געווארען אויף מיטוואך

(2) פאַר'ן קרייז געריכט איז נעכטען געשטאַנען דער 34־יעהריגער אַנטאָני קלאַצעק פון דאָרף ווידזשיבאַ־גורנע, לעם לאַסק, וועלכער האָט דעם 5. יולי ה. י. געפרובט צו דערמאָרדען מיט אַ האַק זיין 51־יאָהריגע פרוי אַנטאָנינאַ, און זיינע 2 קליינע קינדער אַננאַ און לודוויק.

דאָס מיידעלע אַננאַ, איז אויפ'ן צווייטען טאָג פון די וואונדען אין קאָפּ געשטאָרבען.

אַזוי ווי דער אַדוואָקאַט, יוליוש גאָלדבערג האָט אויפ'ן יסוד פון עדות־דערקלערונגען, געטענה'ט אַז דער מערדער איז נישט ביים פולען זינען — האָט דאָס געריכט אָפּגעלייגט דעם פּראָצעס ביז מיטוואָך.

קלאַצעק ווערט איבערגעגעבען אויף דער אָבסערוואַציע פון פסיכיאַטאָרען.

צי ווייסט, אז מארגען, מיטוואך גיט

די יודישע באנדע

צו דער געזעגנונגס־פארשטעלונג

2 פארשטעלונגען פאר 1 בילעט?

א בע'גנב'עטער פראקוראר

(2) פון דער וואוינונג פונ'ם געהילפס־פּראָקו־ראָר מיקאָלאַי ניקיטיענקאָ, אויף פּיראַמאָוויטשאַ 8, האָט מען אַרויסגעגנב'עט גאַרדעראָב און אַנדערע ווערט־זאַכען.

די גנבים האָט מען נישט געכאַפּט.

נאוועמבער

זון־אויפגאנג 7.13

זון־אונטערגאנג 3.32

דינסטאָג

ל

29

מרחשון תרצ"ג

בודזשעט־זיצונג פון מאגיסטראט

(א) וועט פאָרקומען היינט אונטער'ן פאָרזיץ פון שטאָדט־פּרעזידענט זשעמיענצקי.

עס וועט אַרומגערעדט ווערען דער בודזשעט פּראָיעקט אויף 1933/34.

וועגען אויסקויפען פאטענטען

ביז דעם 15.12. דאַרפען אָפּגעבען ביטעס די אַלע וועלכע ווילען:

1) אויפ'ן יאָהר 1933 אויסקויפען אַ קלע־נערע קאַטעגאָריע פּאַטענט, ווי זיי בעזיצען אין יאָהר 1932;

2) אויפ'ן יאָהר 1933 אויסקויפען אַ פּאַ־טענט פון אַ קלענערע קאַטעגאָריע ווי זיי דאַר־פען בעזיצען;

3) בעפרייט זיין פון אויסקויפען פּאַטענטען אויפ'ן יאָהר 1933.

אויף די אַלע ביטעס דאַרפען, ווי מ'טיילט אונז מיט פון צענטראַלען קליינהענדלער־פעראיין, פּאָמאָרסקאַ 15. די פעראינטערעסירטע פאָדערן קוויטונגען.

מארגען, מיטוואך —

צום געזעגנען, וועט

„די יודישע באנדע"

בעווייזען וואָס זי קאָן! ס'וועט זיין — אזעלכעס וואס איז נאכנישט געוועז!!

צי וועט דער וויצע־פרעזידענט ווילינסקי זיך צוריקקעהרען אויף זיין אמט?

(א) די דאָזיגע פראַגע ווערט איצט בעטראַכט אין אינערן־מיניסטעריום, און די פאָריגע וואָך איז דער ענין געווען אפילו געווידמעט א ספּעציעלע קאָנפערענץ.

דער רעזולטאַט איז נאָך נישט בעקאַנט.

די לויה'ס פון די קרבנות

פון דער ליבעס־טראגעדיע אויף גלובנא גאס

(2) צהערנעכטען אינדערפריה איז פאָרגעקו־מען די לויה פון וולאַדיסלאַווא קובאַצקא, וועלכע איז דערשאָסען געוואָרען דורך סאָבאָטשינסקי'ן. אין דער דאָזיגער לויה האָט זיך בעטייליגט א ריזיגער המון.

אין נעגענזאץ צו דער דאָזיגער לויה איז גע־ווען די לויה פון דעם מערדער און זעלבסטמערדער סטאַניסלאַוו סאָבאָטשינסקי'ן, נאָך וועלכער עס זע־נען נאָכגעגאַנגען בלויז זיינע עלטערן, וואָס זענען געקומען פון וואַרשאַ.

די נייעסטע פערפומען

און אַלערליי

אינ־ און אויסלענדישע

קאסמעטיק

עמפפעהלט

צו קאנקורענץ־פרייזען

די מאדערנסטע פערפומעריע

פאר אַנגראסיסטען — ספּעציעלער ראַבאַט

הורט און דעטייל!

J. DRUKIER

ZAWADZKA 5, TELEFON 175-92

דער געלונגענער אבערזשאנק-אווענד
ביי דער יודישער באנדע אין „סקאלא"

דער אבערזשאנעק-אווענד, וואס די „יודישע באנדע" האט פריטאג איינגעארדענט אין טעאטער „סקאלא" איז אריבער מיט אנ'אויסערגעוועהנליכען ערפאלג. דאס טעאטער איז געווען איבערפולט מיט א פערשידענארטיגען עולם. מען האט דארט בולט געזעהן ווי ווייט אונזער מיטארבייטער, פעליעטאניסט י. אבערזשאנעק איז בעליבט ביי אלע קרייזען פון דער יודישער בעפעלקערונג אין לאדז.

די מאסען־פערשיידונג פון אלע קלאסען און שיכטען, וואס האבען פרייטאג אויסגעפולט דאס פרעכטיגע טעאטער, איז פאר אונזער טאלאנטפולען, פאלקסטימליכען הומאריסט י. אבערזשאנעק געווען א בעווייז אז די זעלבע קלאסען האבען אויסגענוצט די געלעגענהייט אויף דעם וועג, איהם אויסצודריקען זייער אנערקענונג, זייער גרויס אכטונג, פריינדשאפט און צוגעבונדענקייט צו זיין שאפען, צו זיין ליטעראריש־הומאריסטישער ארבייט, וואס נעמט שוין ארום א צייט פון יאהרען לאנג. עס איז מעהר ווי זיכער אז די דאזיגע בעגייסטערטע מאניפעסטאציע פון זייגע מאסען לעזער, וועט אונזער ליבען אבערזשאנעק צוגעבען מעהר בעגייסטערונג צו זיינע ווייטערדיגע שאפונגען. עס האט איהם געוויס אויפגעמונטערט אין זיין שטילער בעשיידענקייט.

די הייטערע שטימונג אין זאל האבען די „באנדיטען" פון דער „יודישער באנדע" נאך מעהר פערשטארקט דורך זייער שפילען, און הויכער בעגייסטערונג. עס איז געווען קענטיג, אז די טרופע שטרענגט זיך אן מיט אלע כוחות ארויסצוברענגען אנ'אימפאזאנטע פארשטעלונג, ווי עס האט געפאסט פאר אזא געהויבענער שטימונג, וואס האט געהערשט צווישען עולם.

די מיה פון דער טרופע איז פולשטענדיג געלונגען. דאס אויספיהרען דעם רייכען פראגראם, וואס איז ספעציעל צו דעם אווענד צוזאמענגעשטעלט געווארען, איז געשטאנען אויף א געהעריגער טעאטראלער הויך, די טאלאנטירטע אקטיארען זענען טאקע היים אפלאדירט געווארען פאר זייער אויסגעצייכנעט שפילען.

נאך דעם ערפאלגרייכען פראגראם „די וועלט שאקעלט זיך" האט די טרופע נאך געגעבען א צוגאבע — א קאנצערט־טייל אין וועלכען יעדער פון די אקטיארען: חנה גראסבערג, ראזא גאזעל, יצחק נאזשיק, זישע קאץ, דוד לעדערמאן און מנשה אפענהיים האבען פארגעטראגען די בעסטע זאכען פון זייער רעפערטואר.

דער אבערזשאנעק־אווענד וועט זיך לאנג געדענקען.

ס.

מעז זארגט פאר די מלחמה־אינוואלידעז

(אג) דאס מיניסטעריום פאר עפענטליכען שוץ האט פארשנדערגעשיקט א צירקולאר צו די מלוכה'שע ארבייטס־פערמיטלונג־אמטען וועגען צושטעלען גענויע ליסטעס פון די מלחמה־אינוואלידען, וואס זוכען ארבייט. די דאזיגע ליסטעס וועלען איבערגעשיקט ווערען אין קריגס־מיניסטעריום, קאמוניקאציע־מיניסטעריום און דירעקציעס פון די מאנאפאלען. די אמטען וועלען אדורכפיהרען א גענויע קאנטראלע פון די מאראלישע קוואליפיקאציעס פון די קאנדידאטען און דערנאך וועלען זיי פעראָרדנען אלע אינסטיטוציעס, וואס אונטערליגען זייער קאמפעטענץ, צו בעשעפטיגען 2 פראצענט פון דעם גאנצען פערזאנאל מלחמה־אינוואלידען.

אויך די לאקאלע זעלבסטפערוואלטונגס־אינסטיטוציעס וועלען זיין פערפליכטעט פונקט אזוי ווי די מלוכה'שע אינסטיטוציעס און אמטען צו בעשעפטיגען צוויי פראצענט פון פערזאנאל מלחמה־אינוואלידען.

גאנץ לאדז גרייט זיך אויף מארגן מיטוואך צום געזעגענען זיך פון די יודישע באנדע

ביי קאפשמערצען, שווינדעל
וויש אין די אויגען, געשטערטען שלאף, שלעכטע שטימונג, אויפרעגונג נעהמט מען באלד זיך צו דעם אלמבעוואוסטען כימעריאסער 4748
Franciszka Józefs

אפטייקעז
היינטיגע נאכט־דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: י קאפראווסקי (נאוואמיעיסקא 15), ל. שטעקעל (בזשעזשינער 56 מ. ראזענבלום (שרודמיעיסקא 21), מ. בארטשעווסקי (פיעטרקאווער 95), י. קליפשא (קאנטנא 54). ל. טשינסקי (ראקיטשינער 53).

פערגוואלדיגט אמינדעריעריגע
און בעקומען א פסק—5 יאהר טורמע

(2) היי־יאהר אין יולי איז דער פאביאניצער איינוואוינער, דער 22־יעהריגער זענאן קאלינאווסקי אוועק שפאצירען אין וואלד.

אויפ'ן וועג האט ער געטראפען די 15־יעהריגע ווינצענטינא קלימטשאק וועלכע ער האט פערנארט טיף אין וואלד און פערגוואלדיגט.

נעכטען איז פארגעקומען דער פראצעס, און קאלינאווסקי האט בעקומען אנ'אורטייל — 5 יאהר טורמע און פערלירען די רעכט אויף 10 יאהר.

זיך פערסמ'ט ביז טויט
א 19־יאהריג דינסטמיידעל

(2) אין דער וואוינונג פון איהרע באלעבאטים האט זיך נעכטען געגומט דאס לעבען די 19־יאהריגע דינסטמיידעל יאדוויגא גלאיואטש. (פאמארסקא נומער 4).

זי האט אויפגעדרייט דאס גאז־רעדעל פון דער קיך און זיך פערסמט אויף טויט.

די סיבה איז געווען א פערפיהרטע ליבע. פאליציי פיהרט אנ'אויספארשונג.

א שרפה איז א וועבעריי

(2) נעכטען אינדערפריה איז אויסגעבראכען א שרפה אין דער וועבעריי פון די פירמע „הירש בערג און בירנבוים".

פייערלעשער האבען די שרפה תיכף איינגעלאשען. דער היזק איז א קליינער. די סיבה איז נאך נישט דערגאנגען געווארען.

טעאטער „סקאלא"
15 שרודמיעסקא 15
לאדזער יודען!!! נאך היינט
קאנט איהר פאר ביליג פון 60 גר. ביז 2 זל. ערשטע רייהע
זעהען
„די יודישע באנדע"
אין זייער גרויסען פריילעכען שלאגער
די וועלט שאקעלט זיך!
מארגעז, מיטוואך
קומען אלע פריינד און פערעהרער פון דער „יודישער באנדע"
זיך געזעגענען מיט די פריילעכע באנדיטען:
חנה גראסבערג, ראזא גאזעל, לאלא פאלמאן,
זישע קאץ, דוד לעדערמאן, מ. אפענהיים,
ב. שווארצשטיין און רעזשיסער יצחק נאזשיק.
ס'ווערט געגעבען 2 פולשטענדיגע פראגראמען מיט נייעסען אהן א שיער!!!
ס'וועט זיין—א נאכט ביז טאג!!!
לעצט – מארגען. לעצט – מארגען.
בילעטען שוין צו בעקומען אין קאסע פון „סקאלא".

פון פאלעסטינא־אמט

אין ארץ ישראל אמט זענען ערהאלטען געווארען „המלצות" אויף סערטיפיקאטען פאר פאלגענדע פערזאנען פון זייערע קרובים אין ארץ־ישראל: גראוועס מיכאל, קושעפיצקי יעקב יוסף, קארנאווסקי אליעזר, לייזעראוויטש יהושע, פאליינסקי יוסף, שטיינבאק משה, טייטעלבוים מאיר, בארוכאוויטש ישראל, אסאווסקי משה יוסף.

די דערמאנטע דארפען זיך ווענדען אין א״י־אמט (שרודמיעסקא 29) פון 10 ביז 1 פארמיטאג) כדי צו ערלעדיגען די נויטיגע פארמאליטעטען.

דער ארץ־ישראל־אמט ערטיילט די נויטיגע אינפארמאציעס אין אלע ענינים פון דער מיטעלשטאנדס־עליה, אין צוזאמענהאנג מיט דער פערטיילונג פון די סערטיפיקאטען, וואס זענען בעשטימט פאר'ן מיטעלשטאנד.

פון דער ציוניסטישער פאלקס־אוניווערזיטעט

היינט דינסטאג, 8.30 אווענד קומט פאר אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע (שרודמיעסקא 29) א פארלעזונג פון דירעקטאר ד. נייער אין דער פוילישער שפראך איבער שעקספיר און די יודען.

די נאהנסטע פארלעזונג קומט פאר שבת, רעפערירען וועט ד״ר ירמיהו פרענקעל.

זעלבסטמארד פון אנ'ארבייטער

(2) דער 26־יעהריגער ארבייטער, מאקסימיליאן יאווארסקי (קילינסקיעגא 142) האט נעכטען אויסגעטרונקען קארבאל.

עס איז ארויסגעפען געווארען פאטאטאייע וועלכע האט איהם אויסגעפלומפט דעם מאגען.

די סיבה פון דעם זעלבסטמארד איז אומבאקאנט.

א וואך פון ביליגע וועש
אין קאנסום ביי דער ווידזעווער מאנופאקטור

ווידער קענען מיר נאטירען דעם אויסנאהמס־סוקצעס פון איינציגען אין אונזער שטאט ווארען־הויז קאנסום ביי דער ווידזעווער מאנופאקטור ראקיטשינער 54, דער קאנסום האט בעקומען די מאנאפאליזירטע קאנצעסיע אויף אוועקצושיקען פאסט־פאקעטען נאך רוסלאנד. פאר די ברייטע מאסען האט דער קאנסום פראקלאמירט א ביליגען פערקויף פון וועש — ווי: טישטיכער און האנטיכער בעקאנט מיט זייער הויכער קוואליטעט, ווידזעווער שטאפען מארקע א. ק. פאפעלין־העמדער אין די עלעגאנטסטע מוסטערן און קאליר'ען. אנ'אויסנאהמס־געלעגענהייט איז דער פערקויף פון רעשט'ען, בראק און סעקונדא פון דער ווידזעווער מאנופאקטור, וואס פערקויפט דער קאנסום צו פאבריקס־פרייזען.

ר. איזראעל

משפחות אין פלאמען
סענסאציאנעלער ראמאן פון יודישען פאמיליען־לעבען

(31

— ביין, האט זיך דוד איינגעקשנט, איך האב היינט פארטאגס געזעהן מרימען, אמת אין זעהר אריגינעלע אומשטענדען.

מאקס האט געפיהלט אז דיד ווייסט פון אלעם, ער האט אבער געהאט א טרייסט, אז ער אליין איז נישט דערקענט געווארען. ס'האט דערייבער נישט געהאט פאר איהם קיין שום זין זיך צו אמפערען מיט דיד'ן.

— אפשר יא, האט מאקס געענדערט דעם טאן, אפשר האט איהר זי געזעהן. אבער איצט איז זי קראנק, שווער קראנק.

דוד האט זיך געכאפט אז דער יונגערמאן וויל דאך עפעס פון איהם און ער האט גלייך געפרעגט:

— אבער וואס האט דאס אלץ צו מיר, וואס פערלאנגט איהר פון מיר?

— איך רעכען, אז איך דארף יא אנגעהן, אויב מרים איז שווער קראנק.

— נו יא, האט דוד געענטפערט, רויט ווערענדיג פאר חרפה — געוויס האב איך גרויס עגמת־נפש דערפון, אבער איך קען דאך איהר גארנישט העלפען, איך קען דאך אפילו נישט קומען צו דער קראנקער.

— פארוואס אייגענטליך?

— דערפאר, ווייל פאר מיר פאסט דאס נישט, איך בין א ישיבה־בחור וואס מיין ארט איז באר אין דער ישיבה, איך דארף לערנען און טאר זיך נישט מישען אין אזעלכע וואכעדיגע ענינים.

— דאס הייסען ביי אייך וואכעדיגע ענינים? איבריגענס, ווער קען אייך אנזואגען א פרעמדען ווילען, איהר זענט דאך א דערוואקסענער מענש, וואס האט זיין אייגענעם שכל. לויט וועלכען איהר דארפט זיך ריכטען.

דוד האט פערגעסען אז ער רעדט מיט א ווילד פרעמדען מענשען, ער איז בעגייסטערט געווארען פון דעם יונגענמאנס רייד און האט געענטפערט:

— איהר זענט גערעכט, פריינד. אבער איך בין אנ'איינזאמער מענש, איך האב קיינעם נישט אויף דער וועלט, איך קען זיך נישט און טאר זיך נישט ארויסרייסען פון דער אטמאספער אין וועלכער איך געפין זיך, איך טאר נישט האבען מיין אייגענע מיינונג, איך מוז זיין אזוי ווי א גראמאפאן, וואס מ'רעדט אין מיר אריין מוז איך ווידער ארויסרעדען, הגם איך ווייס, אז איך בין א מענש פאר מיר, מיר איז אפילו נישט ערלויבט זעלבסטשטענדיג צו טראכטען, באר מיינע געדאנקען ווערען געטייטשט אויף א בעשטימטען וועג, אויף וועלכען איך מוז געהען.

— דאס איז דערפאר, ווייל איהר זענט באראיז און האט נישט קיין מוט איבערצורייסען מיט דער פערגאנגענהייט און מיט דעם איצטיגען לעבען. איהר דארפט באר מאכען דעם ערשטען שריט און דאן וועלען שוין אליין לויז ווערען די קניפען וואס בינדען אייך מיט דער אטמאספערע אין וועלכער איהר געפינט זיך און מיט וועלכער איהר ווערט פערגיפטעט און פערניכטעט.

דוד איז פערשוויגען געווארען. ער האט זיך געוואלט צוריקציהען פון דעם ערנסטען געשפרעך מיט דעם אומבעקאנטען ער האט געוואלט אוועקגעהען אבער מאקס איז נאך אלץ געשטאנען און גערעדט וועגען דעמזעלבען.

— אבער צוליב וואס זאגט איהר מיר דאס אלץ? איך זעה דאך אייך צום ערשטען מאל און איהר מיך אויך? איך קען דאך אייך אינגאנצען נישט.

— אבער איך האב וועגען אייך זעהר פיל געהערט און וועגען אייך זעהר פיל גערעדט און דערבער האב איך מיר גענומען די דרייסטקייט אזוי אינטים צו רעדען מיט אייך, איך קען אייך פון מיין שוועסטער און נאך מעהר פון מרימען אליין, וועלכע האט מיר וועגען אייך זעהר פיל דערצעהלט...

— מרים וועגען מיר? וואס האט אייך מרים וועגען מיר דערצעהלט? איז דוד ווידער געווארען רעדעוודיג, גוטס אדער שלעכטס?

— בלויז גוטס, מיין פריינד, זי איז פול מיט לויב און רוהם פאר אייך, זי איז פשוט ענטציקט פון אייך.

— איהר שפאסט, ס'קען אזוי נישט זיין, נאך איהר לעצטען געשפרעך מיט איהר, האב איך אזא איינדרוק נישט ארויסגעטראגען.

— הם, האט מאקס זיך געטראכט, הייסט עס, אז זי האט מיט איהם זיך געטראפען און גערעדט מיט איהם. אלץ בעסער איז דאס פאר דעם ענין.

— איהר ווייסט דאך, האט מאקס זיך שנעל אריענטירט, אז אין די אויגען קען מען נישט זאגען קיין קאמפלימענטען און מ'האלט זיך אפיסעל אין רעזערוו.

— אבער גוט, וואס ווילט איהר פון מיר? וואס האט איהר מיך פערהאלטען, איהר האט דאך מיר געוויס געוואלט עפעס זאגען? פאר מיר ווערט שוין שפעט, איך דארף שוין לאנג זיין אין דער ישיבה.

— איך וויל אייך זאגען דעם גאנצען אמת. איך בין געשיקט פון מרימען, אבער פערשטעהט זיך, אז צוליב דעם, וואס דער ענין איז זעהר א דעליקאטער, האט זי מיר אנגעזאגט, אז איך זאל אייך נישט זאגען, אז דאס האט זי מיך געשיקט צו אייך.

— וואס וויל מרים, איז דוד געווארען שטארק נייגיריג.

— מרים האט מיך געשיקט צו אייך, אז איך זאל זיך ביי אייך דערוויסען, וואס פארא בעציהונג איהר האט צו איהר?

— איך וועל איהר אין גארנישט שטערען, האט דוד טרויעריג געזאגט, איך וועל זיך אפרוקען אן א זייט און איהר זיך נישט שטעלען אין וועג, כ'ווייס אז איך קען נישט דערגרייכען צו דעם, פון וואס איך חלום, צו וואס איך שטרעב, איך בין צו שוואך דערצו, אז איך זאל קענען פאר עפעס עקשנותדיג קעמפען, דעריבער קענט איהר איבערגעבען מרימען אז זי קען אינגאנצען רוהיג זיין, איך וועל איהר נישט שטערען.

— אבער פונקט פערקעהרט, מרימען געהט נישט וועגען דעם, אז איהר זאלט איהר...

— איך ווייס, איך האב גערעדט מיט איהר, איך ווייס יעגען וואס איהר האנדעלט זיך,

דוד איז געווען זיכער, אז דער דאזיגער יונגערמאן איז דאס מרים'ס חתן, וועגען וועלכען זי האט מיט איהם גערעדט, ער איז געווען (ביין אויף זיך פארוואס ער האט איהר באלד דאס נישט געזאגט און ערשט געוואַרפט ברענגען דערצו, אז מרים זאל צו איהם שיקען שילוחים, ער האט דאך נישט בדעה איהר אין עפעס צו שטערען, איבריגענס קען ער דאך דאס נישט.

— אבער פריינד, נישט וועגען דעם האנדעלט זיך, האט מאקס געפרובט צו איבערצייגען דודי'ן.

(פארטזעצונג קומט).

קעפ אהן מענשען, מענשען אהן קעפ און אינטעליגענטע הינט...

די נייע „ביזנעס" פון לאדזער קרעמער'ס

וואונדער איבער וואונדער. „מענשען אהן קעפ". „קעפ אהן מענשען", „אינטעליגענטע הינט" א. אנד. „וואונדערליכע ערשיינונגען".

געהט איהר די לעצטע טעג אויף פיעטרקאווער גאס, פון רוג זשעלאזנע ביז'ן נייעם מארק, הערט איהר קולות און יעלות:

„האלא, האלא, דאס גרעסטע וואונדער פון 20-טען יאהר-הונדערט".

איהר שטעלט זיך אפ. א פערשוין מיט א פארפעצטען צילינדער, מיט א פראק פון א טויטען גרעבער, מיט א גומענעם קראגען און מיט א שווארצען שניפס שטעהט פאר דער טיר פון א היט-געשעפט, און מאכט משוגה'דיגע קולות:

דאס גרעסטע וואונדער פון 20-טען יאהר-הונדערט. א מענש אהן א קאפ שרייבט וואס מ'דיקטירט איהם, פאר 10 גראשען קענט איהר זיך „פשעקאנען".

עטליכע הייזער ווייטער — א נייע „סענסאציע" — א „קאפ אהן א מענש" — א בלויזער קאפ רעדט און זינגט, לאכט און וויינט. פאר דער טיר פון א טאבאק-געוועלב, שטעהט א צווייטער, איינגעריסטער לק מיט א אנ'אפגעשאסענעם שטיפען „בעכער" אויפ'ן קאפ, מיט א פאר געקעסטעלטע ברייטע הויזען און קוויטשעט:

„פראשען פאנסטווא צוד דוואודזעסטעגא וויעקו". דער איינגעריסטער פורים-שפילער דערצעהלט אייך הרים וגבעות. א בלויזער קאפ אהן לייב און לעבען, און דאך איז ער. דער בלויזער קאפ, קלוג ווי דער טאג — עצות קען מען זיך מיט איהם, מיט דעם בלויזען קאפ, האלטען... א בילעט נאר 10 גר.

א גאס ווייטער, פאר א קאנפעקציע-געשעפט. ווידער א בת-קול, א בחור מרושעט דורך א ליעק, מעשה ראדיא-ספיקער:

— האלא, האלא! „פראשען פאנסטווא, צוד נאד צודאמי, אינטעליגענטני פיעס".

„אנ'אינטעליגענטער הונט", שרייבט ווי א צוויי-פיסיגער (נאך גוט, וואס ער שרייבט נישט קיין וועקסלען און באנק-טשעקען...). רעכענט און סומירט (ווי א באנקאוויעץ, להבדיל!..) קען זיך אויפ'ן זייגער — אנ'אינטעליגענט, א פיער-פיסיגער למדן, און טו איהם עפעס!.. אין טאמער ווילט איהר זיך „פשעקאנירען", קאסט דאס פארגעניגען אינגאנצען 10 גר. שטאטס באַרשט!

פאר יעדען הויז, בעגעגענט איהר א נייע „סענסאציע פון 20-טען יאהרהונדערט". און דאס נאר צו 10 גר.

אבער די אלע זאכען, זענען אין לאדז קיין נייעס נישט, נישט וואו נישט ווען, פלעגט קיין לאדז קומען אנ'אימפרעסאריא מיט אנ'אנדער „וואונדער"; איינער האט געבראכט א „מענש מיט א חזיר-קאפ", „א מענש וואס שלינגט פייערדיגע קוילען", א „קינד וואס וועגט 240 קילא" (נעטא וואג...), „א האלבע פרוי און א האלבע קאטשקע", „א מענש, וואס עסט גלאז ווי עפעל-קאמפאט", „א מענש, וואס ציהט ארויס לעבעדיגע קרוליקעס פון מויל". און אנדערע „וואונדערליכע זאכען", — דאס אלץ איז מען געוואוינט צו זעהען אין לאדז.

דאס כאראקטעריסטישע איז אבער דאס, וואס דאסמאל, זענען די „וואונדער" איינגעשטילט געווארען אין פערשידענע לאקאלען. דער אימפרעסאריא איז דאסמאל, ווייזט אויס א געשיקטער פאכמאן; צו וואס דארף מען אלע „וואונדער פון 20-טען יאהרהונדערט" ווייזען אויף איין ארט, צו וואס דינגען א לאקאל אויף א גאנצער וואך. אז מ'קען דאס מאכען געשיקטער. איז וואס טוט דער אימפרעסאריא? פאלט ער אויף אזא המצאה: היות, ווי די יודישע געשעפטען פוסטעווען דאך סיי ווי צוויי טעג אין דער וואך, און דאס די בעסטע טעג — שבת און זונטאג, דינגט ער אפ א שטיקעל פלאץ אין א קאפעלוש-געשעפט, און לאזט אריין „א קאפ אהן א מענש" אויף צוויי טעג — אויף שבת און זונטאג. דעם „מענש אהן קאפ" קווארטירט ער אריין אין א טאבאק-געוועלב. דעם „אינטעליגענטען הונט" אין א קאנפעקציע-געשעפט. אומעטום שטעלט ער אוועק א איינגעריסטען פורים'שפילער מיט א פערפעטעטען צילינדער. איינער קוויטשעט דורך א ליעק — „האלא, צוד נאד צודאמי". אי דער אימפרעסאריא דארף נישט דינגען אין לאקאל אויף איין ארט, ער האט „וואונדער" אויף פערשידענע ערטער, די קרעמער זענען צופרידען. זיי כאפען א פאר גראשען דירה-געלד פון די וואונדערליכע לאקאטארען" און „אפי האנרעל שעד"!..

נו, איז טאקע איצט די פיעטרקאווער גאס ביז'ן נייעם מארק איבערפולט מיט „וואונדער איבער וואונדער".

—זשאן

א דאפעלטע גערעטעניש

(2) מחמת די פערהעלטנישמעסיג ווארימע וועטערען, איז אין דארף ביעלטשיקאוו, וולינער קרייז, אויפ'ן פעלד פון א געוויסען רושיצקי, אויסגעוואקסען אויסגעזייט פולווערטיגער גערשטען, אלס גערעטעניש פון די אפפאלענדע קערען פון דעם פריהערדיגען זומערדיגען שניט.

אונטער די רעדער פון אנ'אויטא

(2) לעם פילסודסקיעגא 33 איז איבערגעפאהרען געווארען דורך אנ'אויטא די 33-יעהריגע פרידע גאלדמאן.

פאגאטאוויע האט איהר ערטיילט ערשטע הילף.

איבערגעפאהרען א יודיש מיידעלע

(א) לעם זגערזשער 28 איז נעכטען איבערגעפאהרען געווארען דורך אנ'אויטא די 11-יאהריגע חיה'לע קרומהאלץ.

זי איז צושדיגט אין גאנצען קערפער, און די לינקע האנד איז ביי איהר צובראכען.

דער שאפער איז ענטלאפען.

בריף אין רעדאקציע

חשובער רעדאקטאר!

אין אייער וו. צייטונג פון דינסטאג ד. 11.22. געפינט זיך א נאטיץ „צי דארף א כאלופניק אויסקויפען א פאטענט?"

און ביים ווייטערדיגען לייענען געפינען מיר דאס לויט אנ'אורטייל פון היגען געריכט דארף א כאלופניק נישט אויסקויפען קיין פאטענט.

מיר אין בעקאנט גאר עפעס אנדערש. אויף פולנאצנא 9 וואוינט א כאלופניק, וויאדאוויק, וועלכער ארבייט נישט מיט קיין 6 מענשען, נאר בלויז מיט א זיהן, און ער האט אויך געהאט א פראצעס דעם 18. ד. מ. און פערשפילט, מעגליך דערפאר וואס דער כאלופניקעס-פעראיין האט זיך נישט געגעבען די געהעריגע מיה און קיין פערטרעטער אין געריכט דא נישט געשיקט. די פראגע איז אבער, צי איז דער עניין וועגען פאטענטע פאר כאלופניקעס דערמיט שוין געלעזט? צי וועט מען אין 1933 נישט מאכען קיין פראטאקאלען וועגען פאטענטען? איך מיין אז דער כאלופניקעס-פעראיין דארף זיך מיט די זאך אביסעל מעהר פעראינטערעסירען און קלארען וועגען דעם, אז דער עניין זאל איין מאל פאר אלע מאל געלעזט ווערען.

א. האלץ, פאדזשעטשנא 9.

יעקב ראטבוימס בילדער-אויסשטעלונג

אין דעם לאקאל פון „בני ברית" (פעטריקאווער 90)

ווי מ'האט עס געקאנט דערווארטען, האט די אויסשטעלונג פון דעם יונגען יודישען קינסטלער און רעזשיסאר, יעקב ראטבוים אויסגערופען א גרויסען און פערדינטען אינטערעס אין די ברייטע קרייזען פון די לאדזער קונסט-ליבהאבער.

די אויסשטעלונג, וועלכע האט אויך אגב געפונען א שטארקען ווידערקלאנג אין דער גאנצער לאדזער פרעסע — ווערט זעהר גוט בעזוכט, און א סך פון די בילדער זענען שוין פערקויפט געווארען.

ראדיא-פראגראם

דינסטאג, ד. 29-טען נאוועמבער 1932

11,40 טעגליכער פרעסע-איבערזיכט. 11,50 מעטעאראלאגישער קאמוניקאט פאר לופט-פליה-קאמוניקאציע. 11,58 צייט-סיגנאל. 12,10 גראמאפאן-פליטען. 1,20 מעטעאראלאגישער קאמוניקאט. 3,15 ווירטשאפטליכער קאמוניקאט. 3.25 רעפערטען. 3,50 גראמאפאן-פליטען. 4,25 פארלעזונג פאר לעהרער. 4,40 רעפעראט. 5,00 נאכמיטאג-קאנצערט. 6,00 לייכטע און טאנץ-מוזיק. 7,00 פערשידענעס. 7,20 קאמוניקאט פון דער לאדזער האנדעלס-קאמער, רעפערטואר פון די טעאטערען. 7,30 מוזיקאלישער שמועס. 7,45 ראדיא-פרעסע. 8,00 אווענד-קאנצערט, ספארט-ידיעות, ראדיא-פרעסע. 10,00 ליטעראַרישער פעליעטאן, רעפעראט 10,15 לייכטע מוזיק. 10,25 מעטעאראלאגישער און פאליציי־אישער קאמוניקאט. 11,00 טאנץ-מוזיק.

2-טער קאנצערט פון וויטאריא וויינבערג

ווי א לייכטענדער שטערן שיינט אריין אין אונזער מוזיקאליש-טונקעל וועלטעל דער גאטגעבענשטער זינגער פון הייליגען ווינקעל (ארץ-ישראל) וויטאריא ווייינבערג.

וויטאריא ווייינבערג האט זוכה-געווען צוגעהערען צו די מיילאנדער „לא-סקאלא"-זינגער, וואס נאר זיי זענען די ריהמפולע עכטע קינסטלער-זינגער, און מיר האבען זוכה-געווען שוין צום דריטען מאל צו הערען איינעם פון זיי, אונזער וויטאריא ווייינבערג. און ווי אזוי זינגט ער? ווי אנ'עכט מיילאנדער וואקאל-קינסטלער, נאר מיט דעם אונטערשיד, וואס אין זיין געזאנג פיהלט זיך די צמפיגדליך-ציטערדיגע יודישע נשמה.

נשמה איז איינענטליך אנ'אבסטראקטער בעגריף, נאר זיין בעצוג צו ווייינבערג'ס געזאנג, ווערט דער בעגריף נשמה א ממשות.

אט דער בעגריף נשמה'דיג פערשפארט דעם רעצענזענט צו כאראקטעריזירען אין דעטאלען זיינע איינגענטימליכע געזאנג-מיטלען ווי: קינסטלערישע טאן-פאל, איבערגאנג פון פולער שטימע צו דריי-פירטעל, האלב און פירטעל שטימע אונבעמערקט פאר אלעמיין, זיין אטעם-טעכניק און בעזונדערס די הארציגע ניואנסירונג. די דאזיגע אויסדרוק-מעגליכקייטען זענען ביי ווייינבערג'ן איבערראשענד...

ווייינבערג איז, קורץ פרעציזירענדיג, דער גרעסטער יודישער זינגער, און זיין געזאנג איז דער העכסטער אויסדרוק פון דער וואקאל-קונסט.

און מיט דעם הויכען קינסטלערישען אויסדרוק האט וויטאריא ווייינבערג צווישען אנדערע אריעס און לידער געזונגען אויך יודיש-פאלעסטינישע לידער. זענען די דאזיגע לידער יודיש? דורכאויס נישט! יעדער אראבער און בעדואינער וואלט זיך נעקענט דרייסט אונטערשרייבען אונטער זיי. אט די איינצעלהייטען בעקרעפטיגען דען נישט מיינע שוין אנומעלט ארויסגערוקטע ספיקות, צי זענען בכלל פערהאן ספעציפיש-יודישע לידער, אויב מ'זאל זיי נישט זינגען מיט'ן יודישען קנייטש און קרעכץ?

ריכטיג, ס'איז א דיסקוטאבלער ענין, און אויב דער ענין וועט ווערען דיסקוטירט אזוי רוהיג ווי די פראגע, אין וועלכען לבוש פאלקס-לידער זאלען צוגעטראגען ווערען צום פאלק (רעד. לאזאר פוקס — „אומגעקעהרט, פראפארציאנעל" — י. פיווישיס), וועל איך גערן זאגען מיין ווארט.

דעם זינגער האט בעגלייט א געוויסער פישמאן, נור ווי ער האט בעגלייט... זאלען מיר זיך נישט אויפרעגען שרייבענדיג, ווי מיר האבען זיך אויפגערעגט איהם הערענדיג...

P—ski.

קלאנג-קינא-טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26
היינט און פאלג. טעג!
סערזשאנט X
אין די הויפט-ראלען:
Iwan Mozżuchin
און Suzi Vernon
אנהויב פון די מעאנסען טעגליך 4 נאכמיטאג
שבת און זונטאג 12 א זייגער בטאג.

די לעצטע פארשטעלונגען פון דער ווילנער טרופע

די ווילנער טרופע גיט ביי אונז אין שטאט די לעצטע פארשטעלונגען.

אין דער קומענדיגער וואך הויבט די ווילנער טרופע אן צו שפילען אין ווארשא אין טעאטער „סקאלא".

היינט שפילען די „ווילנער" אין קאמעראל טעאטער „מאן ווייב און רעוואלוציע" מיט'ן אנטייל פון גאנצען אנסאמבל.

מעלדונג

פאלקס-אוניווערזיטעט ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין לאדז

היינט דינסטאג, דעם 29/11. 8,30 אווענד אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, שרודמיעיסקא 29 פארלעזונג אין דער פוילישער שפראך איבער „שעקספיר און יודען".

פרעלעגענט: ד״ר. ד. גייער.

נאהענטסטע פארלעזונג: שבת, 3/12, ד״ר י. פרענקעל: „הדרך והתחנות הראשית בהתפתחות הספרות העברית החדשה".

4928

Laboratorjum Chemiczno=Bakterjologiczne
Inż. Chem. F. SZAC
ul. Piotrkowska 37, tel. 230-85
Wszelkie analizy przemysłowe: wody, mydła, oleiny, artykułów spożywczych itd.
Ceny zniżone.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוועכע. אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעמט אן פון 8–2 און פון 5–9 אווענד.
בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען.

לעטשניצע
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
17 זגיערזשער 17,
טעלעפאן 116-33
ס'נעהמען אן דאקטוירים פון אלע ספעציאליטעטען,
ד״ר גאלדשטיין-פאלאק, ד״ר יוסטמאן, ד״ר מ. קאנטאר, ד״ר ציעגע, ד״ר ראקאווסקי, ד״ר ראזענצווייג, ד״ר רוזשאנער, ד״ר ווייבערג, ד״ר סטופעל.
צאהן-ארצט גראדזיענטשיק-קאראשיאווא
ווי אויך וויזיטען אין שטאט.
רענטגען-בעשטראלונגען, קווארץ, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע, און ערצטליכע אנאליזען.

מאשינען-לעכער
ווערען אנגענומען אויסצונייען ביי
ג. נארדמאן, שרודמיעסקא 8

Dr. Z. RAKOWSKI
ספעציאליסט פאר
אוירען, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייטען
11 ליסטאפאד 9 (קאנסטאנטינער)
טעל. 127-81
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7
נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 11–2.
אין כעלמי פון 8–9 פריה.

רעזט
דעם מארגענדיגען אנאנס, וואס די יודישע באנדע
נים אלץ — צום
געזעגענט זיך!

צי ווייסטו, אז מארגען, מיטוואך געזעגענט זיך
די יודישע באנדע
מיט לאדז?

קלעפסידרעס
צו זעהר ביליגע פרייזען
בעקומט אין די דרוקעריי פון
„נייעם פאלקסבלאט"
די קלעפסידרעס ווערען אין משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט און פונאנדערגעקלעבט איבער דער שטאט.

היינט פרעכטיגע פרעמיערע!
שעהנער און מעלאָדישער ערציפילם פון ציקל „סאמע שלאגערן". פראָדוקציע Eryk Pomer רעזשיסירט דורך P. Martini א. נ.

די הויפּטראָלען קרעאירען: די שעהנע „Renny" Kate Nagy גלענצענדער און פערפיהרערישער Jean Murat און Gaston Jaquett

„דער זיגער"

HOTEL ATLANTIC

אויסערן פראָגראַם: קלאַנג־צוגאָבע און לאַנד־אַקטואַליטעטען.

פערקלענערטע פרייזען פון די פלעצער. — הנחה בילעטען גילטיג אָהן בעגרענצונגען. — אָנהייב אין געוו. טעג 4.30 נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג 12.30

יעדער איינציגער

האט זיך איבערצייגט, אַז פאַר

מעבעל

דיוואַנעס, פעלצען, נייה־מאַשינען, גאַרדעראָבען אז"וו צאָהלט די העכסטע פרייזען

א. ווייצמאַן שענקעוויטש 23

טעלעפאָן 191-00.

ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצט מעבעל אין גוטען צושטאַנד צו פערקויפען.

Dr. med.

M JAKUBOWICZ

Narutowicza 9, tel. 226-98

נעהמט אָן פון 9 — 11 פריה און פון 4—8 אָוו.

קליינע אַנאָנסען

1 זלאָטי

אַנאָנס ביז 15 ווערטער

פריוואַטע פאָסטענס

אַ קוואַליפיצירטער שטריקער־אַרבייטער אויף אַ 12־ער מאַשין קען זיך מעלדען ביי מעשבערג, נאָוואָמיעסקאַ 26. 4982

לאָקאַלען

אַ שטוב מיט אַ קיך מיט אַלע בעקוועמליכקייטען באַלד אָפּצוגעבען, פּושעיאַזד 55, וו. 11.

ס'ווערט געזוכט אַ לאָקאַל פון 8 שטיבען אין דער געגענד פון אָנהויב פּאָלודניאָווע אָדער פּאָמאָרסקאַ. צו ערפאָהרען ביי ישראל גרינשטיין, נאָוואָמיעסקאַ 19. 4987

עס ווערט געזוכט אַ קליין צימערל פאַר איין פערזאָן ביז 20 זלאָטעס מאָנאַטליך. פרידלאַנד, וווּלטשאַנסקאַ 64, פראָנט, 1 שטאָק. 4926

אַ שטוב מיט אַ מאַנגעל איז פון זאָפאָרט אָוועקצוגעבען צוליב אָפּרייזע, קילינסקיעגאָ 36, לייבעל פּאָלאַטש. 4921

פערשידענעס

אַלע לאָדזער סוויטער־פאַבריקאַנטען לאָזט אויסאַרבייטען קאָמפּלעטען צו סוויטערס נאָר ביי לאַנדשטיי, שוו. יאַקובאַ 7. 4986

Zaginiony został kwit kaucyjny z Elektrowni Łódzkiej na Zł, 80 na №29952 na imię Arona Farbera Piotrk. 22. Kwit unieważnia się.

Zaginiony został kwit kaucyjny z Elektrowni Łódzkiej na Zł. 20— na imię Mendla Rozenberga, Nr, Narutowicza 35 Kwit unieważnia się. 4928

וויכטיג פאַר סוחרים און פאַבריקאַנטען! טיכטיגער בילאַנס־פעהיגער בוכהאַלטער האָט נאָך פרייע שעה'ן, פיהרט איין בוכפיהרונג לויט פאַרשריפט פון דער פינאַנץ־מאַכט פאַר מעסיגען געהאַלט. אָנמעלדונגען אין אַדמינ. פון דער צייטונג אונטער H. Ż. 100 4923

צו די ה"ה גנבים! אַזוי ווי מען האָט מיר אַרויסגעגנב'עט פון מיין וויאָלינגנג ראָטשטיין, וואָלטשאַנסקאַ 61, אַ ראַדיאָ־אַפּאַראַט, אַ טעלעפאָן און 2 אָנציגער און נאָך אַנדערע זאַכען, בעט איך געבען בעלוינונג מיר דאָס אָפּצוגעבען. דיסקרעציע גע־זיכערט. מען קען זיך אויך פערשטענדיגען טעלעפאָניש 172-54. 4934

בוכהאַלטעריע, פיהרען האַנדעלס־ביכער לערנט אויס גרינדליך פאַר 25 זל., מאַשין־שרייבען לערנט אויס פאַר 10 זל. ביוראָ „קאָרעקספּאָל", צעגעלניאַנאַ 25. 4940

איבעררעשענדע נייעס פאַר גאַנץ לאָדז. די בעסטע און געשמאַקסטע כשר'ע מיטאָגען פון 60 גר. אָן גיט אַרויס דער בעוואוסטער היגיענישער רעסטאָראַן פון הערמאַן לעווינסקי, פּילסודסקיעגאָ 39, פראָנט 2־טער שטאָק. 4802

ראַטעוועט דאָס געזונד

די בעריהמטטע ערצטליכע וועלט־פערזענליכקייטען האָבען פעסטגעשטעלט, אַז 75 פּראָצ. קראַנקהייטען ענטשטעהען צוליב אָבסטרוקציע

אַ קראַנקער מאָגען איז די הויפּט־סיבּה פון ענטשטעהען פון פערשידענע קראַנקהייטען, פעראָרזאַכט דאָס בלוט און שאַפט אַ שלעכטע שטאָף־ווערקסלונג.

די בעריהמטע זייט 50 יאָהר איז דער גאַנצער וועלט

Zioła z gór Harcu Dr. Lauera ווי דאָס האָבען בעשטעטיגט די פּראָפ. פון בערלינער אוניווערזיטעט ד"ר מאַרטין, ד"ר האַכפעלטער און אַ סך אַנדערע בעריהמטע דאָקטוירים, זענען אַן אידעאַל מיטעל געזונד צו מאַכען דעם מאָגען, בעזייטיגען די אָבסטרוקציע (פערהאַרטונג) איז אַ גוט ריינייגונגס־מיטעל, פערלייכטערן די פונקציעס פון די פערדייאונגס־אָרגאַנען, פערשטאַרקען דעם אָרגאַניזם און דערוועקען דעם אַפּעטיט.

Zioła z gór Harcu Dr. Lauera בעזייטיגען די ליידען פון די לעבער, ניערען, גאַל־שטיינער, העמאָרויד־ליידען, ריומאַטיזם און אַרטריטיזם, קאָפּ־וועהטאָג, אויסשיטען און ליישאַיעס.

Zioła z gór Harcu Dr. Lauera זענען געוואָרען בעשאַנקען אויף די ערשטליכע אויסשטעלונגען מיט די העכסטע אויסצייכנונגען און גאָלדענע מעדאַלען אין בעדער, בערלין, וויען, פּאַריז, לאָנדאָן און אין אַנדערע שטעט.

ד"ר לאַוער האָט בעקומען טויזענדער דאַנקזאַגונגען פון אויסקורירטע.

פרייז פון אַ האַלב שאַכטעלע 1.50 זל., אַ דאָפּעלטע שאַכטעל 2.50 זל. — פערקויף אין אַפּטייקען און סקלאַד־אַפּטעקשנעס.

זיכערע הילף און אַ רפואה

אַהן אַ אָפּעראַציע, אָן בלוט, אַהן אַ מעסער און אַהן בלוט־פערגיסונג פאַר קראַנקע אויף קילעס פאַר מענער, ווייבער און קינדער. פערשידענע קאַליקעס אין גוף פאַר הויכערס און פיס

פערלאָזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל־בראָך ווערט גרויס אַזוי ווי אַ מענשען־קאָפּ, אָדער אַזוי ווי אַ וואַסער־קאַן און עס פאַלט אַריין אין דעם פוס און דער קראַנקער איז אין אַ גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראַנדיג און שטאַרבט. ספּעציעל גוטע הייל בּאַנדאַזשען אויסגעצייכענט גוט דורך הרויסע פראָפעסאָרען מיט מיינע בעהאַנדלונג און פון דייטשען פראָפעסאָר דאָקטאָר בראָכירורגיער בעזייטיגען זיכער דאָס שווערסטע און געפעהרליכסטע בראָך. אויך פאַר הויקערס, לייטגונגען מיט הייל־נאַרסעטען און אַפּאַראַטען פאַר פערקרימטע פוס און פּלאַטט־פוס. ספּעציעלע איינלאַגען אין די שיך קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאָקען, פאַר די גרעסטע קראַנקע אָדערן. עמפּפאַנגט פון 9 ביז 1 בייטאָג און פון 3 ביז 7 אין אָוונט

ארטאָפּעדישע אַנשטאַלט

Specialist J. RAPAPORT, Ortoped

von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,

tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאָס פּערזענליכע ערשיינען פון די קראַנקע איז אומבעדינגט נויטיג. דיפּלאָמען האָבען אויסגעשטעלט פאָלגענדע אוניווערזיטעטס־פּראָפעסאָרען: פּראָפ. ד"ר באַראַנטש, פּראָפ. ד"ר י. מאַרישלער, פּראָפ. ד"ר בר. קיעלאַנאָווסקי און אויך אַנדערע.

מיר נעהמען אויך אָן פערזיכערטע פון דער קראַנקען־קאַסע.

דאַנקזאַגונג.

דערמיט דריק איך אויס מיין הערצליכסטען דאַנק דעם ה' דיר. י. ראַפּאַפּאָרט אין לאָדז, וואָלטשאַנסקאַ 10, פאַר זיין זאָרגפעלטיגע אויפזיכט אין מיינע בראָך־ליידען. דעם 20. סעפּטעמבער 1932 האָב איך מיך צו איהם געווענדעט מיט אַ געפעהרליכער בראָך־קראַנקהייט, פון וועלכער ס'האָט מיר בעדראָהט אַ געפאַהר. אַ דאַנק דעם ה' דיר. ראַפּאַפּאָרט האָב איך אויסגעמיטען אַן אָפּעראַציע. דער פערלעגטער מיר באַנדאַזש האָט מיר געגעבען אינגאַנצען מיין בראָך־קראַנקהייט.

(—) **J. Silberspitz**

Łódź, Franciszkańska 56.

וויכטיג פאַר די, וועלכע הייראַטען

מעבעל

מאָדערן און סטילאָווע, שלאָפצימערן, שפּייז צימערן, גאַבינעטען גאַנצע און ענצעלנע איינריכטונגען פון מעבעל, אַמביליגסטען און אויף גינסטיגע בעדינגונגען עמפּפעהלט

Ch. RECHT 9 נאַרוטאָוויטש 9

בריליאַנטען, גאָלד, זילבער און לאָמבאַרד קוויטען קויף איך און צאָהל די העכסטע פרייזען בעווייז שטעמפּעס אויף לאָגער אַלדער אַרט בּ'זשוטעריע און גאָלד־אויסאַרבייטונגען צו די ביליגסטע פרייזען מ. מיזעס לאָדז פּיעטריקאָווער 30

DR. MED.

B. WINDZBERG

כירורגיע און פרויען־קראַנקהייטען

אַלעע 1־טער מאַי 16

טעל: 123-48

נעמט אָן פון 1—2 און 5—8

בוכהאַנדלונג ג. בערלינסקי

לאָדז, אַלט־שטאָט 12.

חודש פונם יודישען בוך, אָרגאַניזירט לויט דער איניציאַטיוו פון יודישען פען־קלוב אין פּוילען

אין דער ביליגער רשימה געהען אַריין העכער 1000 פון די בעסטע ביכער, די וויכטיגסטע ווערק פון דער יודישער און וועלט־ליטעראַטור פון די בעדייטענדיגסטע פערלאַגען. הנחה ביז 90 פּראָצ.

קומט און זעהט אדורך די רשימה פונ'ם ביליגען ביכער־פערקויף און איהר וועט זיכער עפּעס קויפען.

אַלע ביכער זענען צו בעקומען אויך אין פּראַכט־באַנד צום פרייז פון 1.50 גילדן.

ווערקשטעל פון שירמס און שפּאַציר־שטעקענס

ס. פייגענבוים,

לאָדז, נאַרוטאָוויטשאַ 19

עמפּפעהלט אין אַ רייכען אויסוואַהל פון קאָלירטע דאַמען־ און מענער־שירמס און שטעקענס צו קאָנקורענץ־פרייזען.

נעמט אָן אַלערליי רעפּעראַטורען פון שירמס און שטעקנס

Dr. HELLER

ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע קראַנקהייטען און מענער־שוואַכע האָט זיך איבערגעצויגען אויף

טראַוגוטאַ 8, טעל. 179-89

נעמט אָן פון 8 ביז 11 פריה און פון 4—8 אָוונט.

פאַר פרויען אַ ספּעציעלער וואַרטע־זאַל.

פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פרייזען.

Dr. med. F. TURYN

אינערליכע קראַנקהייטען

ספּעצ. פון פערדייאונגס־קראַנקהייטען

פּושעיאַזד 19 (קילינסקיעגאָ 93)

טעל. 133-05 7001

Dr. med. Z. TURYNOWA

קינדער־קראַנקהייטען

פּושעיאַזד 19 (קילינסקיעגאָ 93)

טעל. 133-05

דאַרפט נישט אוועק קיין אויסגעבראַנטע לעמפּלען!

ווייל פאַר יעדע אַלטע זשאַרובקע בעקומט איהר צוריק אַ גאַראַנטירטע לעמפּעל געגען צוצאָהלונג — אַ העלפט פון פרייז.—

מ. זענדעל

פּלאַץ וואָלנאָשטשי 9

(פראָנט־געוועלב), רוג נאָוואָמיעסקאַ.

איך קויף אַלטע זשאַרובקעס יעדען קוואַנטום.

Dr. med.

W. Eychner

אַקושעריע און פרויען־קראַנקהייטען

וואוינט איצט 4 צעגעלניאַנאַ 4

(נעבען קינאָ „טשאַרי") טעל. 134-72

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאָקטוירים־ספּעציאַליסטען

זאַוואַדזקאַ 1.

נאָר פאַר וועגערישע הויט־קראַנקה. און מענער־שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער. קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אָוראָלאָגישע און נערוועז־קראַנקהייטען. קוואַרץ־לאָמפּ. עלעקטרישער הייל־קאַבינעט ראָסמעטיק.

— — טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אָוונט. — —

פון 11 ביז 12 ביי טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ. נעמט־אָן אַ פרוי־דאָקטאָר פיר קינדער און פרויען, זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.

— בעזונדער וואַרטע־צימער פאַר פרויען

וויזיט 3 זל.

חדר „תורה ודת"

עם גן־ילדים

פּל. וואָלנאָשטשי (נייע שטאָט) **6**

מאַכט בעקאַנט דאָס נאָך אַ גרינדליכען רעמאָנט ווערט דאָס חדר צום נייעם שול־יאָהר פולשטענדיג רעאָרגאַניזירט און פערפולקאָמט אויף אַלע געביטען פון למודי קודש און למודי חול.

איינשרייבונגען פון נייע תלמידים אויפ'ן קומענדיגען שול־יאָהר 1932/33 אין אַלע מחלקות ווי אויך אין גן־ילדים (פרעבעל־שול) קומען פאַר יעדען טאָג פון 9—1 בייטאָג.

עלטערן! פערשרייבט אייערע קינדער אין חדר „תורה ודת", וואו סווערט געלייגט גרויס אכט אויף דער ערציהונג און דרך־ארץ'דיגע אויפפיהרונג און ס'ווערט געלערנט דורך מלמדים ספּעציאַליסטען תורה ודרך ארץ און אַלעס, וואָס אַ יודיש קינד דאַרף צו וויסען!

קינדער פון 4 ביז 8 יאָהר ווערען אַהיימגעפיהרט דורך אַ ספּעציעלען מענש.

צוליב'ן קריזיס — הנחה־פרייזען.

„SANATO"

כירורגיש־וועכנעריז־אַנשטאַלט

אַגראַדאָווא 10, טעל. 213-57

1־טע און 2־טע קלאַס

גינעקאָלאָגיש־וועכנעריז־אַבטיילונג

ד"ר מעד. ש. אייגער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד. רייטלער־סוריאַנסקאַ ד"ר מעד. וו. אייכנער

פרייז פון אַ געבורט

אין 2־טען קלאַס צוזאַמען מיט פערהיטונגס־מיטלען

200 זל.

אויפזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פּאַלאַסאָוו

כירורגישע אַפּטיילונגען ד"ר מעד. מ. קאַנטאָר.

אַנאָנסען־פרייז פאַר אַ מילימעטער־שורה

פאַר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאָג און ערב־יו"ט—24 גר.	אין דער זייט 8 שפּאַלטען	
אין טעקסט—40	60—	4
נאָכ'ן טעקסט—12	18—	8

אויסער דער שטאָרט 50 פּראָצ. טייערער, אויסלאַנד 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. אַ וואָרט

נעקראָלאָגען—20 גר. אַ מ/מ (אין דער זייט 8 שפּאַלטען) קליינע אַנאָנסען ביז 15 ווערטער 1 זל. יעדעס ווײַטערדיגע וואָרט — 10 גר.

אַבאָנאַמענטס־פרייז: אין לאָדז — 4 זלאָטעס אַ חודש מיט אָפּטראָגען אַ היים. אויף דער פּראָווינץ — 5 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד 7 זל. אַמעריקאַ—1 דאָל.

רעדאַקציע ווייזט נישט צוריק קיין מאַנוסקריפּטען... פעהלערן, וועלכע ענדערן נישט דעם פרינציפּיעל דעם אינהאַלט פון דער אַנאָנס בערעכטיגען נישט צום איבערדרוקען די אַנאָנס אָדער צוריקצוצאָהלען פאַר דעם אַנאָנס

פאַר'ן אינהאַלט און טעקסט פון די אַנאָנסען איז דער פערלאַג נישט פעראַנטוואָרטליך. די אַדמינ. איז אָפען בייטאָג און ביינאַכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman